

Delregional uppföljning av

Mot en cirkulär och hållbar framtid

GEMENSAM AVFALLSPLAN 2021-2030

För Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda

Året 2024

SAMMANFATTNING

Den gemensamma avfallsplanen *Mot en cirkulär och hållbar framtid* antogs av samtliga kommuner i Sjuhärad 2021 och sträcker sig till 2030. Syftet med planen är att främja cirkulära system och en hållbar resurshantering i vår delregion. Denna rapport sammanställer kommunernas måluppfyllelse gällande året 2024. Sammanställningen innehåller inga detaljer så som siffror eller antal uppnådda indikatorer utan syftar istället till att ge en mer övergripande bild av hur arbetet och måluppfyllelsen fortgår i vår delregion.

Kommunerna har gett Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund i uppdrag att facilitera samverkan och stötta kommunerna i genomförandet av avfallsplanen. Under 2024 har nya grupperingar med tjänstepersoner bildats som fokuserar på erfarenhets- och kunskapsutbyte och gemensamma insatser. Även gemensamma förstudier, deltagande i projekt, projektansökningar och kommunikationsinsatser har genomförts som stärker kommunernas arbete.

Fortsatt är vissa mål svåra att mäta, exempelvis är uppföljningen inom målområde 2, hållbar konsumtion, utmanande, främst på grund av resurskrävande eller otydliga mätmetoder. Arbetet med uppföljning utvecklas successivt för att hitta mätmetoder som fungerar i praktiken.

De flesta kommuner arbetar med åtgärder inom flera av målen i avfallsplanen. Följande är de mål där flest kommuner uppger att de närmar sig måluppfyllelse:

- Mål 1.1: Minska matsvinnet till 35 g per portion i kommunens verksamheter.
- Mål 1.3: Minst 60 % av uppkommet matavfall ska gå till näringsåtervinning och biogasproduktion eller annat miljömässigt likvärdigt ändamål.
- Mål 4.3: Mängden avfall från ÅVC som behandlas genom förbränning och deponering ska minska jämfört med år 2021.
- Mål 4.4: Andelen hållbara och effektiva avfallstransporter i kommunen ska öka jämfört med år 2021.
- Mål 6.1: Små och stora anordningar för återbruk, återvinning och avfallshantering ska placeras i strategiska lägen för att vara enkla att använda, både ur brukar- och insamlingssynpunkt.

För att öka takten kan kommunerna integrera avfallsplanens mål i sin ordinarie verksamhetsplanering eller i årliga handlingsplaner med konkreta aktiviteter. Det kan också handla om att integrera målen i avfallsplanen i större omfattande mål eller hållbarhetsprogram. En tydlig ansvarsfördelning inom kommunen är avgörande för att komma vidare, vilket flera kommuner lyfter som en nyckelfaktor för att nå målen i avfallsplanen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

BAKGRUND	3
ARBETSSÄTT	4
GENOMFÖRANDE AV AVFALLSPLANEN	7
METOD FÖR UPPFÖLJNING	9
LÄSHÄNVISNINGAR	12
MÅLUPPFYLLELSE	13
• MÅLOMRÅDE 1	16
• MÅLOMRÅDE 2	20
• MÅLOMRÅDE 3	24
• MÅLOMRÅDE 4	29
• MÅLOMRÅDE 5	34
• MÅLOMRÅDE 6	36
SLUTSATSER OCH REFLEKTION	38

BAKGRUND

Den gemensamma avfallsplanen Mot en cirkulär och hållbar framtid är antagen i kommunerna Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda och gäller mellan 2021–2030.

Avfallsplanen innehåller sex målområden med totalt 16 mål. Syftet med en gemensam avfallsplan är att tillsammans över kommungränserna verka för att förebygga att avfall uppstår, minska avfallets farlighet, minska negativ miljöpåverkan och klimatpåverkan samt att arbeta för en långsiktigt hållbar region.

I avfallsplanen redovisas indikatorer samt en åtgärdsbank för samtliga mål. Ett ökat cirkulärt system och avfallsminimering är identifierat som en viktig del i att minska miljöpåverkan och det framhävs även att hela kommunen måste involveras för att målen i avfallsplanen ska nås. Kommunerna är ansvariga för kommunspecifik uppföljning av sin avfallsplan och för mer detaljerad statistik kontaktas respektive kommun. Processledaren på Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund sammanställer uppföljningen övergripande på delregional nivå.

Data för denna rapport inhämtas från året 2024. Vissa mål har ännu inte mätts för första gången och saknar därför nollvärde att jämföra med. Att svara på måluppfyllelse är därför svårt och inom vissa områden förväntas rapporten snarare bidra till att identifiera utmaningar och tydliggöra var fokus bör läggas framöver.

ARBETSSÄTT

Ansvarsfördelning och roller

En avfallsplan är en kommunal plan för att minska avfallens mängd och farlighet. Kommunen har därför ansvaret för att planen verkställs och målen nås. Att arbeta tillsammans med andra är en viktig nyckel för att ställa om till en cirkulär och hållbar framtid. Det kan vara både samarbete med externa aktörer, exempelvis privata fastighetsbolag och akademien, och samarbete med andra kommuner och regioner.

Boråsregionen har i uppdrag att stödja kommunerna i genomförandet av den gemensamma avfallsplanen. Genom att delta i nationella nätverk, samverka med övriga kommunalförbund i Västra Götalandsregionen och hitta synergieffekter med andra processer och initiativ bidrar Boråsregionen till omvärldsbevakning, utvecklingsmöjligheter och spridning av kunskap.

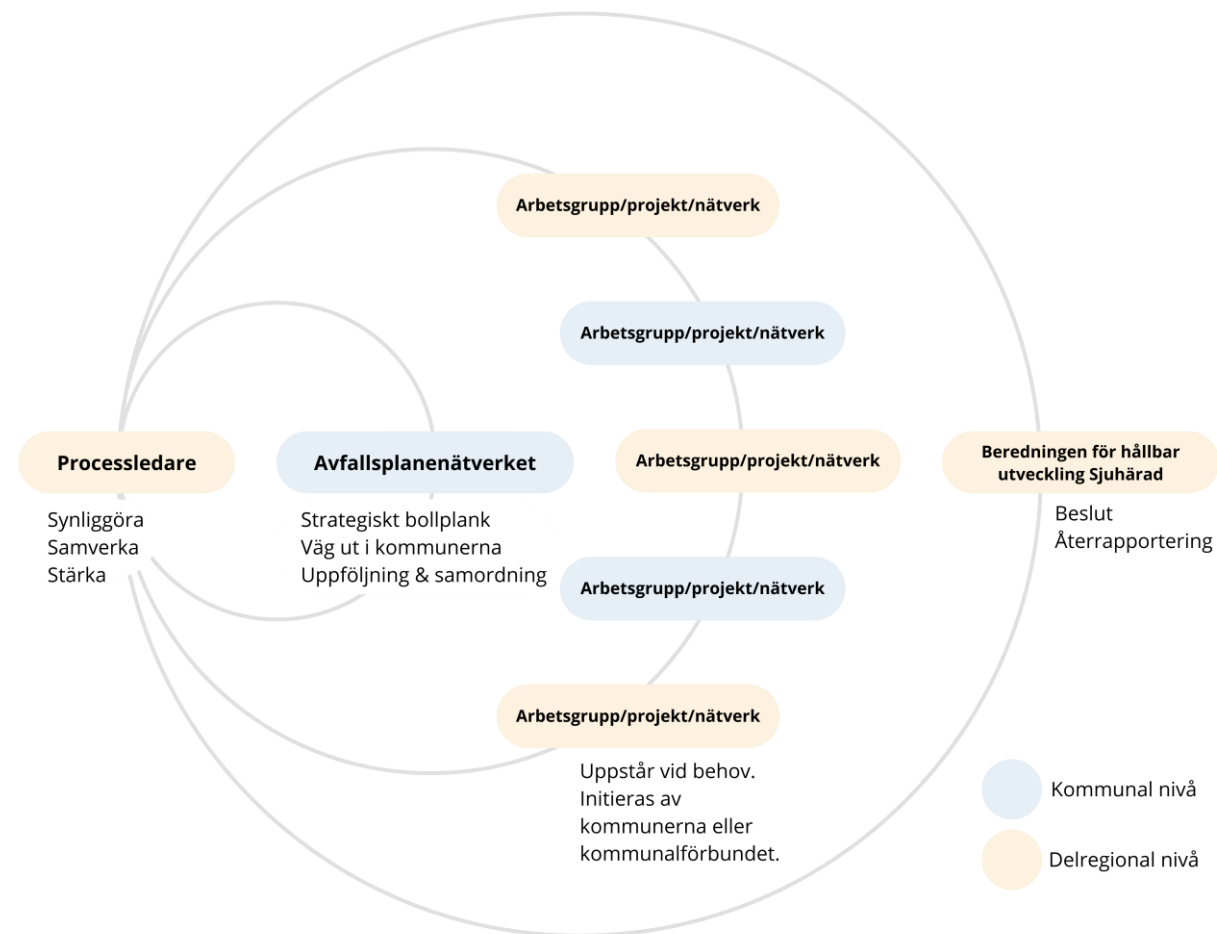

Figur 1 Visar hur arbetet med avfallsplanen är organiserat.

Organisationen kring avfallsplanen

I Sjuhärad finns ett avfallsplanenätverk med representanter från alla åtta kommuner samt de kommunala avfalls- och energibolagen. Denna gruppering är en viktig del i avfallsplanens genomförande genom att de agerar som samordnare för avfallsplanen gentemot sin kommun, se figur. 2. Det bör förtydligas att ansvaret för genomförande av specifika mål inte ligger på denna grupp. Deras roll är att vara en väg ut i kommunerna för att sprida kunskap och möjliggöra ytterligare samverkan, samordna uppföljningen och bistå i att organisera arbetet i den egna kommunen.

Fortfarande är organisation kring arbetet med cirkulär omställning och avfallsplanens mål en viktig fråga, både på delregional nivå och i kommunerna.

Figur 2 Visar hur arbetet med avfallsplanen är organiserat.

Relationer och förtroende är nyckeln till gemensamma lösningar

Samverkan och erfarenhetsutbyte mellan kommuner är värdefullt för tjänstepersoner som arbetar med målen i avfallsplanen. Genom att mötas och dela idéer, utmaningar och lösningar stärks både relationer och tillit, vilket är en viktig grund för gemensamma utvecklingsinitiativ.

På delregional nivå samordnar Boråsregionens processledare följande nätverk och arbetsgrupper:

- Avfallsplan
- Matsvinn offentliga verksamheter
- Cirkulära möbler
- Kommunikation allmänheten
- Avfall

Nätverk	Syfte	Hur
Avfallsplan	Driva på och utveckla arbetet med avfallsplanen	Ses 9 gånger per år både fysiskt och digitalt
Matsvinn offentliga verksamheter	Utbyta kunskap och lärdomar om matsvinn	Ses 2 gånger per år digitalt
Cirkulära möbler	Utbyta kunskap och lärdomar om cirkulära möbler	Ses 2 gånger per år digitalt
Kommunikation allmänheten	Ta fram kommungemensamma kommunikationsinsatser	Ses 4 gånger per år både fysiskt och digitalt
Avfall	Utbyta kunskap och lärdomar om avfallshantering	Ses 2-3 gånger per år digitalt

Figur 3 Visar vilka nätverk som är aktiva inom ramen för avfallsplanen.

GENOMFÖRANDE AV AVFALLSPLANEN

Sjuhärads kommuner arbetar tillsammans

Kommunerna i Sjuhärad har länge samverkat kring avfall och cirkularitet. Ett exempel är att sju av Sjuhäradskommunerna under 2024 arbetat med en gemensam upphandling för att förbättra insamlingen av mat- och restavfall, returpapper och förpackningar. Gemensamma insatser är resurseffektiva och bidrar till att målen nås snabbare. Den gemensamma avfallsplanen och samordningsfunktionen på Boråsregionen har stärkt samarbetet ytterligare och underlättat kopplingar till andra styrdokument. Se tabell 1 för exempel på gemensamma insatser.

Kommunikation är ett verktyg för att skapa engagemang

För att skapa engagemang kring avfallsplanen är kommunikativa insatser och mötesplatser centrala. Under 2024 arrangerades Cirkulära dagen som samlade över 80 tjänstepersoner och etablerades som ett återkommande forum för kunskapsutbyte och inspiration. Nyhetsbrevet Mot en cirkulär framtid fortsätter sprida goda exempel och bjuder in till gemensamma aktiviteter.

Intern samordning är en utmaning för kommunerna

Kommunen ansvarar för avfallsplanen och samtliga verksamheter i kommunen har en viktig roll i genomförandet av avfallsplanen. Avfallsplanen är idag inte bara en plan för avfallshantering utan en plan för cirkulär omställning. De nuvarande föreskrifterna om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall (NFS 2020:6) ställer krav på mål kring avfallsförebyggande och att avfallet hanteras enligt avfallshierarkin i enlighet med miljöbalken. Detta kräver ökad samverkan inom och mellan kommunens olika förvaltningar och bolag.

Att säkerställa att det finns en fungerande organisation, resurser och motivation inom kommunen är viktigt för att nå målen. I vissa kommuner har arbete påbörjats att centralisera ansvaret med avfallsplanen så att arbetet med cirkulär omställning i stort inte längre ligger på den enhet som ansvarar för avfallsfrågor. Styrkan i att centralisera frågan handlar om att lättare kunna nå ut till alla de verksamheter som behöver arbeta tillsammans för att nå målen i avfallsplanen.

Uppföljning och administration	Extern finansiering	Nätverk och arbetsgrupper
<p>Samordna gemensam enkät Kommunerna upphandlade gemensamt enkät som ska undersöka måluppfyllelsen inom vissa målområdena och som genomfördes i början av 2024. Arbetet har processletts genom Boråsregionen.</p>	<p>Resurssmarta kommuner Sjuhärad Boråsregionen samordnade 2024 ansökan för projektet Resurssmart kommun Sjuhärad. Ulricehamn, Borås, Mark, Tranemo och Svenljunga är deltagare i projektet, som beviljades, startade 2025 och sträcker sig över tre år.</p>	<p>Gemensam kommunikationskampanj Under hösten 2024 genomfördes en gemensam kommunikationskampanj i Sjuhärads alla kommuner som tagits fram av kommunikationsgruppen. Kampanjen fokuserade på att minska myter om nedskräpning. Kommunikationsgruppen faciliteras av Boråsregionen.</p>
<p>Genomföra aktualitetsprövning För att göra en bedömning om det finns behov av en uppdatering av den gemensamma avfallsplanen Mot en cirkulär och hållbar framtid genomfördes en aktualitetsprövning av planen under Q3-Q4 2024. Resultatet visade att planen fortsatt är aktuell och uppdateringar bedöms inte vara nödvändiga i nuläget. Arbetet genomfördes av avfallsplanenätverket tillsammans med processledaren.</p>	<p>Kommunalt ansvar av insamling av textilavfall Boråsregionen sammanställde en ansökan till Västra Götalandsregionen och fick medel för att genomföra förstudien LUMP – Nutidens textilinsamlare under 2024.</p>	<p>Tematräff för ökad livslängd på elektronik Boråsregionen tillsammans med avfallsplanenätverket och miljöstrategiska nätverket samlade IT- och upphandlingskollegor för att öka kunskap och diskutera gemensamma lösningar för längre livslängd på elektronik.</p>
	<p>Cirkulär upphandling Tillsammans med övriga kommunalförbund ansökte Boråsregionen under 2024 om medel hos Västra Götalandsregionen för projektet Cirkulär Upphandling Väst. Projektet beviljades och pågår i tre år.</p>	<p>Regionalt samarbete kring återvinningscentraler Under 2024 arbetade avfallsnätverket för att möjliggöra för att boende i Borås och övriga Sjuhäradskommuner ska ha möjlighet att lämna avfall på grannkommunens återvinningscentral. De första avtalen skrevs 2024 och resterande planeras att träda i kraft 2025.</p>

Tabell 1 Visar exempel på gemensamma insatser utförda inom ramen för avfallsplanens arbete.

METOD FÖR UPPFÖLJNING

Metoden utvecklas

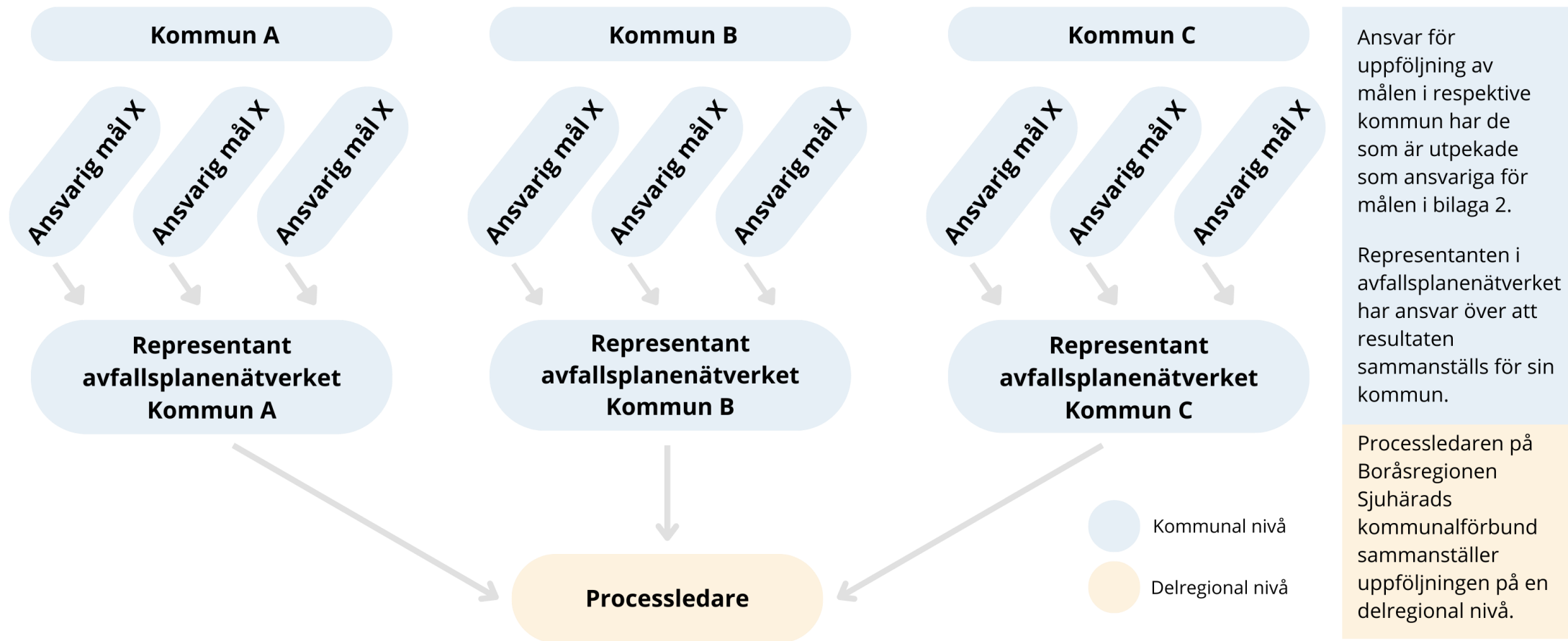
Kommunerna har kommit olika långt i arbetet med interna rutiner för uppföljning beroende på resurser och förutsättningar. Men det går att se att fler kommuner mäter fler mål och hittar rutiner och arbetssätt för att inhämta uppgifter från ansvariga i målen. Att integrera uppföljningen av avfallsplanen i Stratsys eller liknande verktyg har underlättat för vissa kommuner att inhämta data och automatisera rapporteringen av måluppfyllelse.

Arbetet med uppföljning ses av processledaren och avfallsplanenätverket som en process där utveckling sker varje år. Det förs kontinuerligt dialog för att finjustera mallar och arbetet kring uppföljning, både i kommunerna och på delregional nivå.

Arbetsätt

Uppföljningen av avfallsplanen görs i flera steg, se figur 5. Ansvar för uppföljning av målen i varje kommun har de som är utpekade som ansvariga för målen i avfallsplanens bilaga 2. Representanten i avfallsplanenätverket har ansvar för att resultaten sammanställs för sin kommun och förser processledaren med en övergripande sammanfattning gällande måluppfyllelsen. Processledaren på kommunalförbundet har huvudansvaret för att uppföljningen av planen sker och ska sammanställa uppföljningen på en delregional nivå.

Sammanställningen i denna rapport innehåller inga detaljer så som siffror eller antal uppnådda indikatorer. Istället syftar denna rapport till att ge en mer övergripande bild av hur arbetet och måluppfyllelsen fortgår i vår delregion.

Figur 5 Visar process och ansvarsfördelning för uppföljning av avfallsplanen.

Insamling av data

Kommuner och verksamheter har olika tidpunkter då data samlas in som är relevant för avfallsplanens uppföljning. Utöver det använder sig kommunerna av olika verktyg och metoder för insamling. För att underlätta för kommunerna arbetar processledaren och avfallsplanenätverket med att synkronisera arbetet med uppföljning med andra tidslinjer och system. Därmed sker sammanställningen på delregional nivå med en sådan tidsplan att samtliga kommuner först hinner sammanställa egna uppföljningar. Data som inhämtats för att bedöma måluppfyllelse i denna rapport berör 2024.

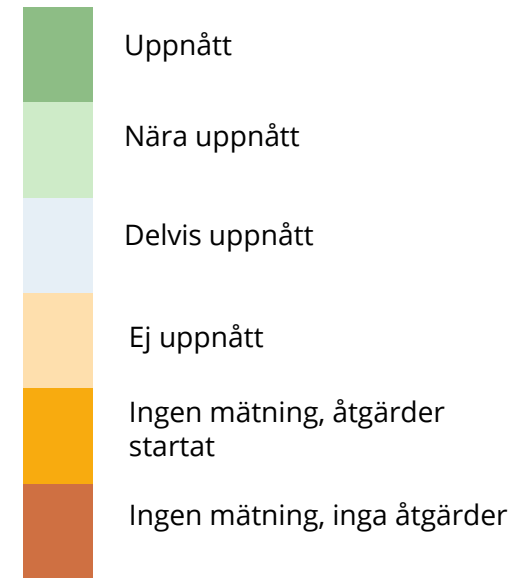
Begränsningar

Indikatorerna i avfallsplanens mål skiljer sig åt och kan handla om såväl konkreta siffror i kilo eller antal, som bedömningar om vissa rutiner finns på plats. Mycket arbete har gjorts med att ta fram riktlinjer och guider för mätning men det finns ändå stort utrymme för bedömningar som i viss mån kan ses som subjektiva.

Att arbeta med uppföljningen ses mer som en metod för att stämma av arbetet, hitta nycklar för framgång och ta tag i gemensamma utmaningar än att kunna återge exakt och detaljerad måluppfyllelse.

LÄSHÄNVISNINGAR

I följande kapitel beskrivs måluppfyllelse för respektive mål samt måluppfyllelse för respektive kommun. Därefter beskrivs varje mål kort med status och pågående åtgärder. Eftersom det är svårt att inhämta information från alla verksamheter är det värt att notera att följande exempel långt ifrån representerar allt som pågår gällande kommunernas arbete med avfallsplanen.

Figur 7 Visar den skala som använts när kommunerna återgett arbete och måluppfyllelse för respektive mål.

MÅLUPPFYLLELSE

Mönster och variationer bland målen

Att sammanställa kommunernas uppföljning på delregional nivå möjliggör att kunna utläsa mål och variationer i måluppfyllelsen.

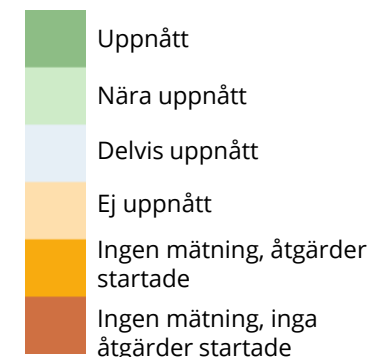
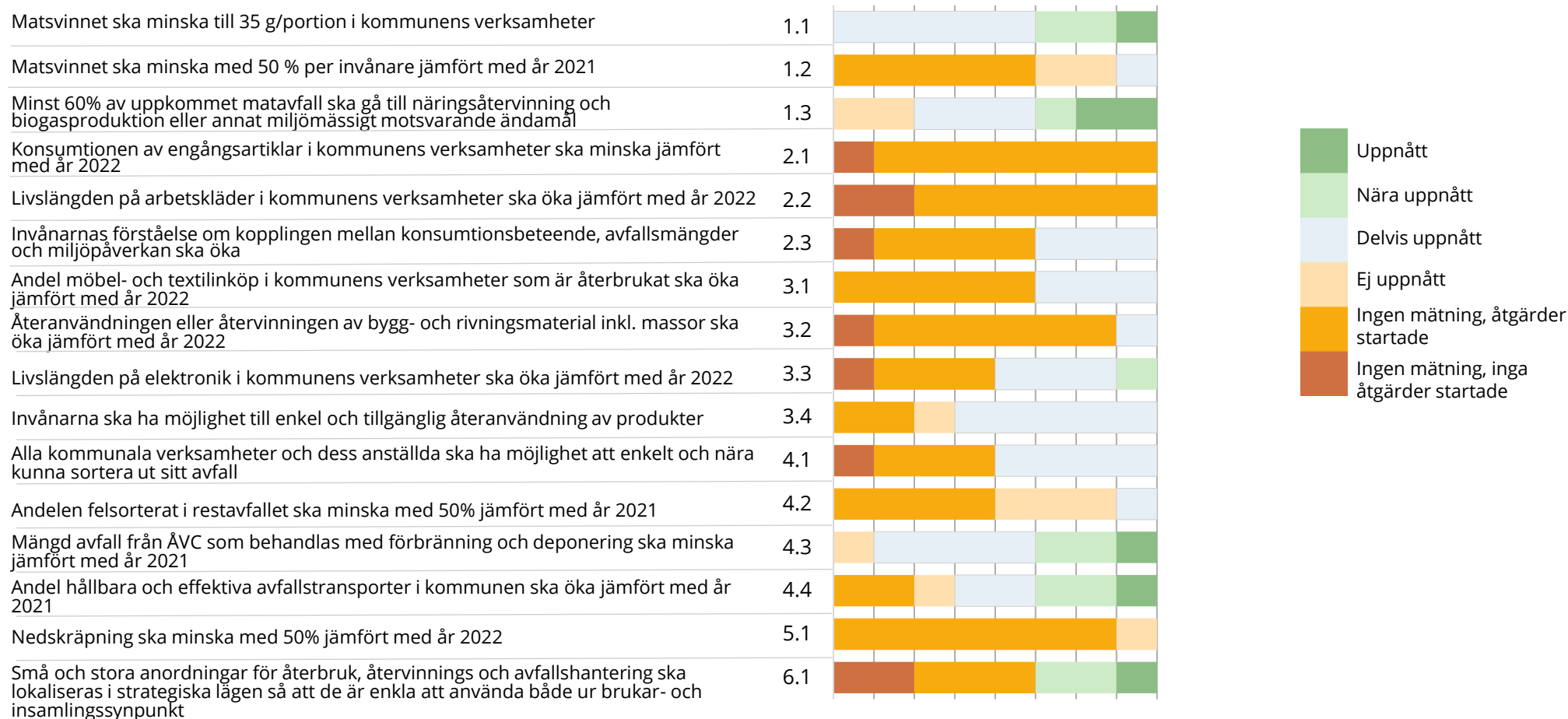
Målområdena 2 och 3 är fortfarande utmanande att följa upp för flera av kommunerna. Mål 2.1 och 2.2 har ännu inte mätts av någon kommun. En av orsakerna är att dessa mål gäller produkter (engångsartiklar och arbetskläder) som oftast är fördelade på verksamheter och inte köps in eller förvaltas centralt i kommunen. Under 2024 startade projektet Resurssmart kommun Sjuhärad som en särskild insats för att arbeta med bland annat engångsartiklar.

Se figur 8 för en sammanställning av måluppfyllelsen för respektive mål.

Kommunernas uppföljning av målen

Flera kommuner har gjort framsteg med att mäta och arbeta aktivt för att nå sina mål och vi har en positiv utveckling gällande måluppfyllelsen. Fyra kommuner följer upp eller har åtgärder igång för samtliga mål, medan fyra kommuner fortfarande har ett eller flera mål utan mätning eller aktiva åtgärder. Se figur 9 för en sammanställning av måluppfyllelsen för respektive kommun. Det är viktigt att notera att kommunerna har olika rutiner för mätning och att det kan finnas skillnader i hur måluppfyllelse bedöms, därmed kan kommunernas måluppfyllelse inte jämföras med exakthet.

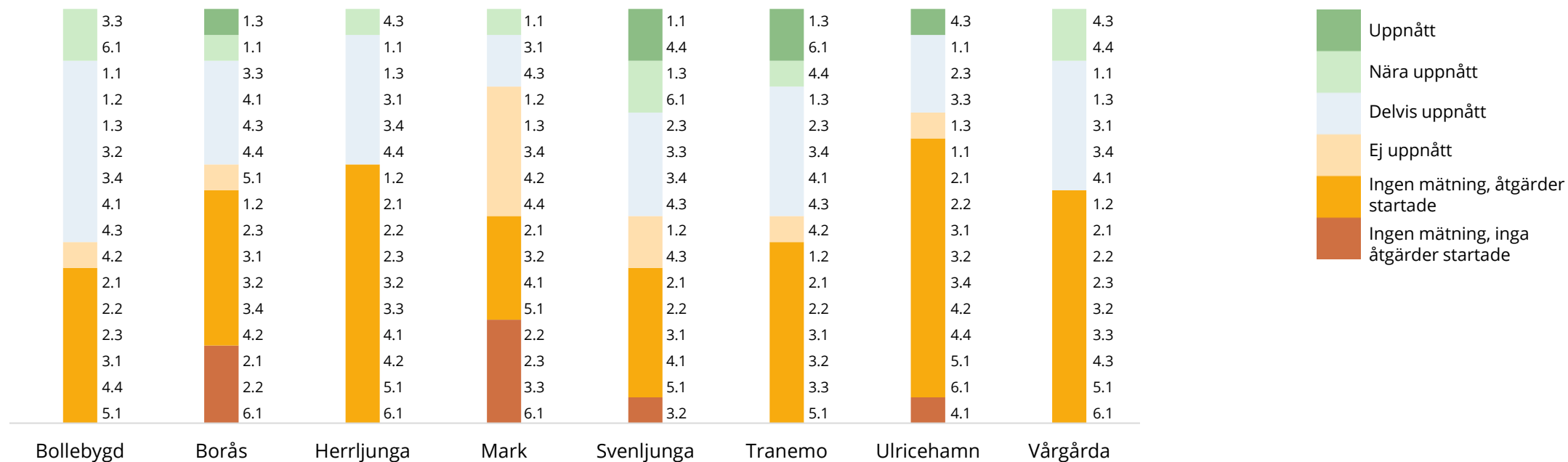
MÅLUPPFYLLELSE FÖR RESPEKTIVE MÅL 2024

Figur 8 Visar en samlad bild av samtliga mål i avfallsplanen och måluppfyllelsen inom respektive mål.

Varje stapel utgörs av Sjuhärads åtta kommuners gemensamma måluppfyllnad.

MÅLUPPFYLLELSE FÖR RESPEKTIVE KOMMUN 2024

Figur 9 Visar en samlad bild av varje kommuns måluppfyllnad. Varje stapel utgörs av respektive kommuns samlade måluppfyllnad för de 16 målen i avfallsplanen. Kommunerna har olika rutiner för mätning och att det kan finnas skillnader i hur måluppfyllelse bedöms.

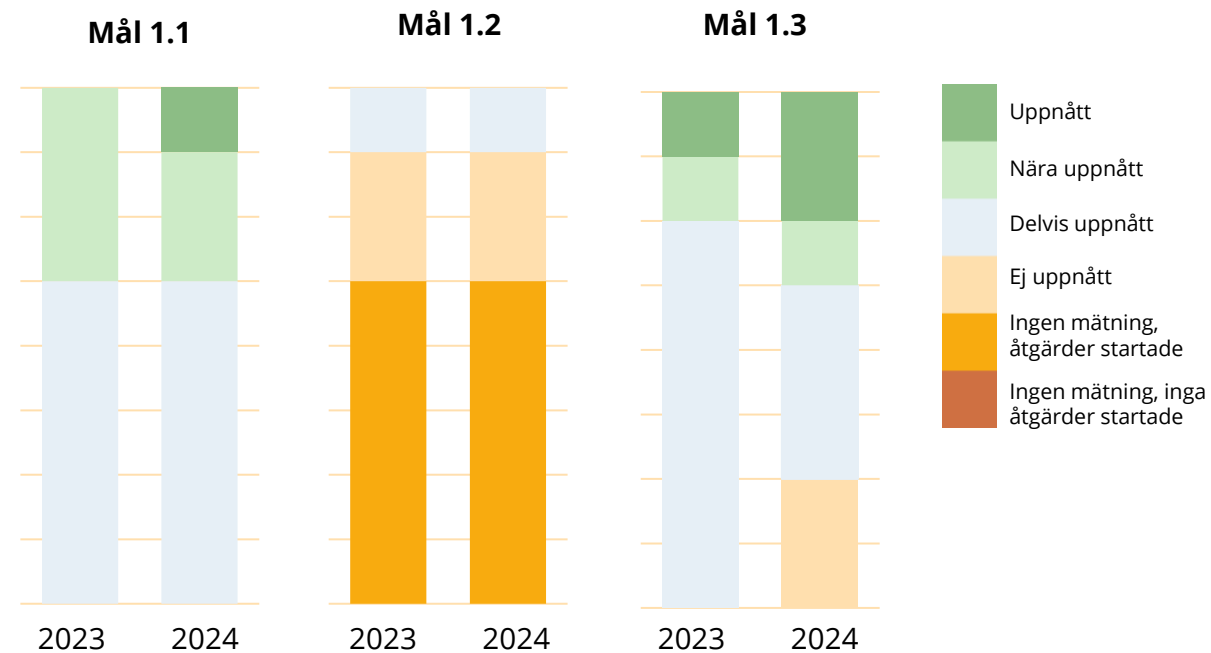
Målområde 1: Hushåll med maten

Reflektioner och rekommendationer

Arbetet inom kommunernas egna verksamheter gör framsteg, medan beteendeförändringar hos kommuninvånare fortsatt utgör en större utmaning. Den nya lagstiftningen kring utsortering av matavfall och införandet av fastighetsnära insamling skapar bättre förutsättningar för invånarna att sortera sitt matavfall. Samtidigt har dessa förändringar inneburit att kommunerna haft begränsade resurser för att driva utvecklingsprojekt och kommunikationsinsatser riktade mot invånarna.

För att nå målen inom målområde 1 rekommenderas ökad samverkan och kunskapsutbyte mellan kommuner. Det är också viktigt att följa och dra nytta av nya innovativa metoder, såsom AI och teknikutveckling, som kan bidra till mer träffsäkra mätmetoder och djupare analys av varför matsvinn uppstår, med särskilt fokus på invånarnas beteenden.

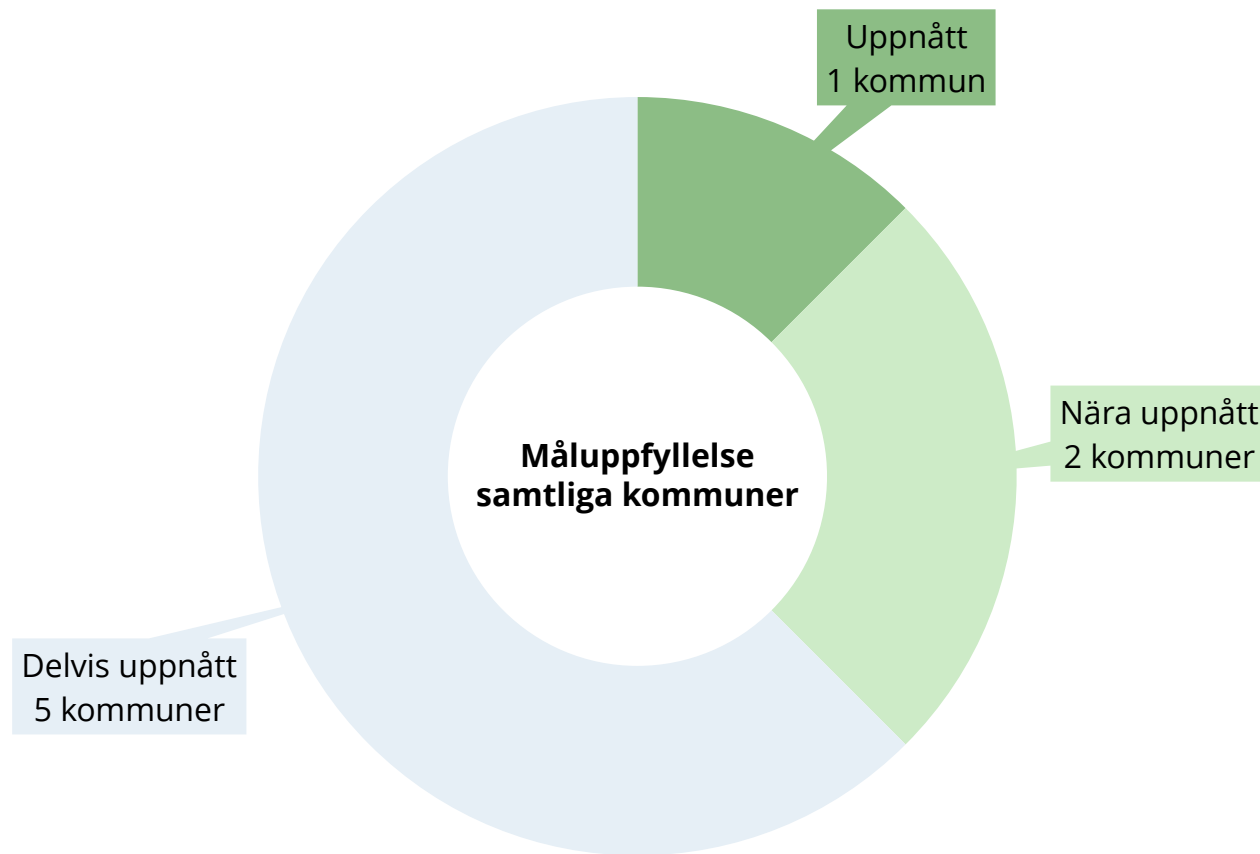
Mål 1.1

Matsvinnet ska minska till 35 g/portion i kommunens verksamheter

Samtliga kommuner mäter matsvinn i en eller flera verksamheter och en kommun uppger att de uppnått målet. Äldreomsorgen är en fortsatt utmaning för flera kommuner.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- **Fem av kommunerna** valde att tillsammans med Boråsregionen söka utvecklingsmedel till projektet Resurssmart kommun Sjuhärad.
- **Borås stad** är med i forskningsprojektet No time to waste.
- **Tranemo kommun** sorterar matsvinn i olika fraktioner för att bättre förstå anledningen till att matsvinn uppstår.

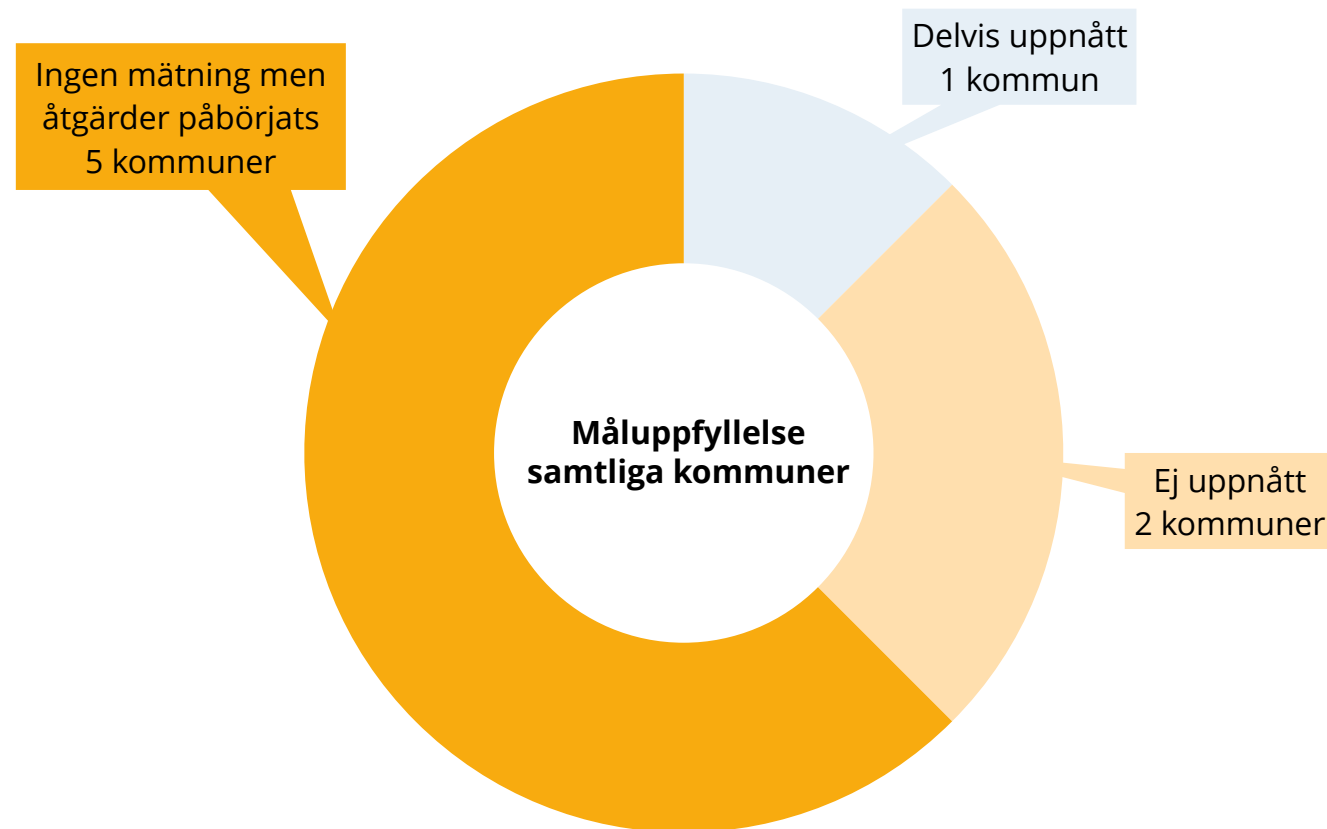
Mål 1.2

Matsvinnet ska minska med 50 % per invånare jämfört med år 2021

Målet är svårt att mäta och det går sakta. En kommun uppger att trenden går åt fel håll och matsvinnet ökar. Under 2023 identifierades brister i den nationella metoden för plockanalyser, vilket har lett till att flera kommuner har avstått från att genomföra mätningar eller ifrågasätter resultatens tillförlitlighet på grund av upplevda felkällor. Flera av kommunerna uppger att de genomför aktiviteter för att minska invånarnas matsvinn.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- **Bollebygds kommun** genomförde en informationskampanj på hemsidan.
- **Flera av kommunerna** har genomfört kommunikationsinsatser.

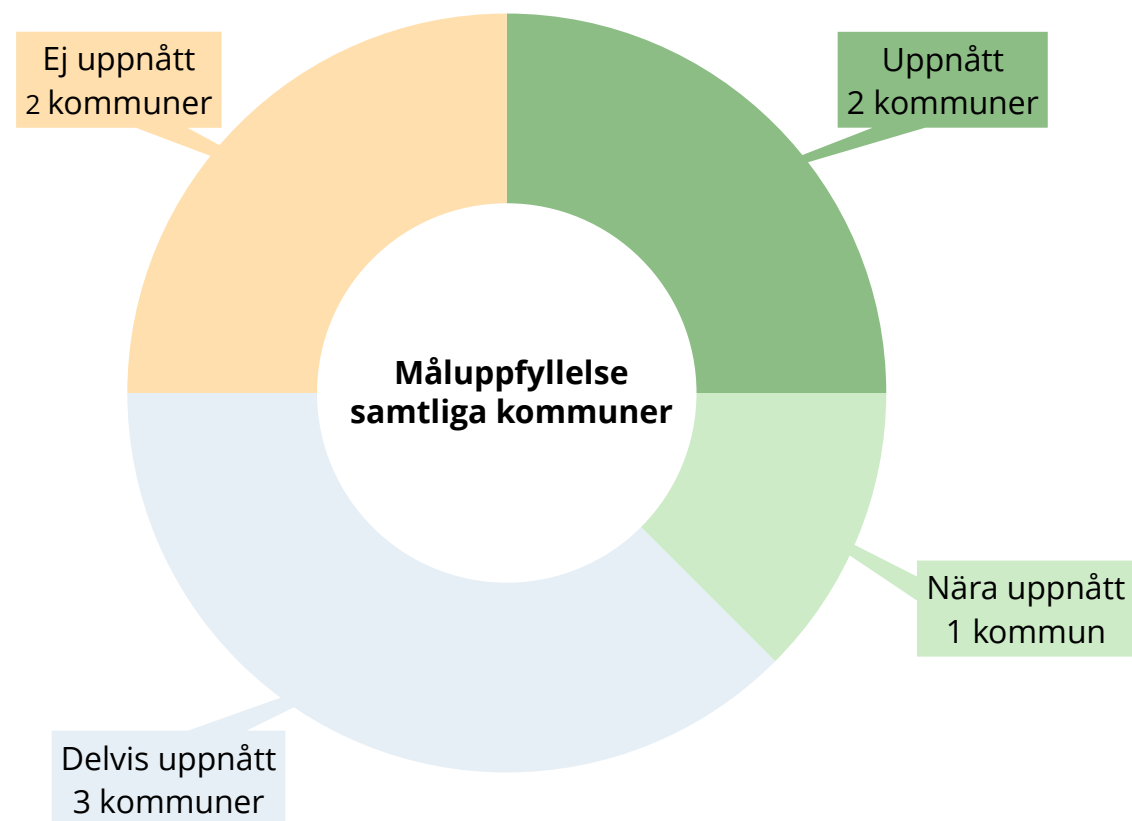
Mål 1.3

Minst 60 % av uppkommet matavfall ska gå till näringsåtervinning och biogasproduktion eller annat miljömässigt motsvarande ändamål

Alla kommuner har gjort en nollmätning. Många kommuner har redan kommit en bit på väg för att uppnå detta mål och en kommun anger att de uppnått målet. Andra kommuner uppger att de haft ett sämre resultat i år än föregående år.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- **Herrljunga kommun** har haft kundkontakt för att få alla flerbostadshus att ansluta sig till matavfallsabonnemang.
- **Vårgårda kommun** har haft kundkontakt för att få alla flerbostadshus att ansluta sig till matavfallsabonnemang.

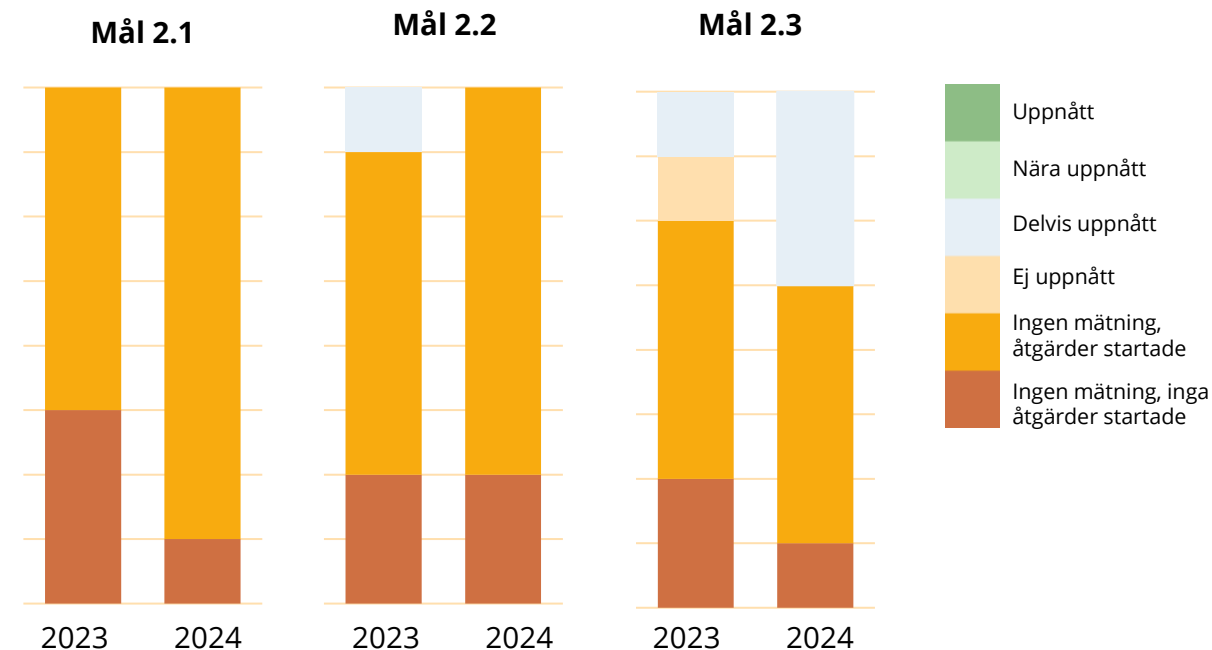
Målområde 2: Konsumera hållbart

Reflektioner och rekommendationer

Uppföljningen inom målområde 2 är utmanande, främst på grund av resurskrävande eller otydliga mätmetoder. Detta har lett till att årliga mätningar ofta uteblir hos kommunerna, vilket försvårar bedömningen av måluppfyllelse. Trots detta har de flesta kommuner inlett åtgärder, och samverkan har möjliggjort gemensamma insatser som kommer inledas under 2025.

Upphandling och inköp lyfts fram som centrala verktyg för att driva och påskynda utvecklingen. Genom att införa gemensamma policys och rutiner kan kommunen skapa en helhetsstyrning och åstadkomma förändring på övergripande nivå, snarare än enbart inom enskilda verksamheter.

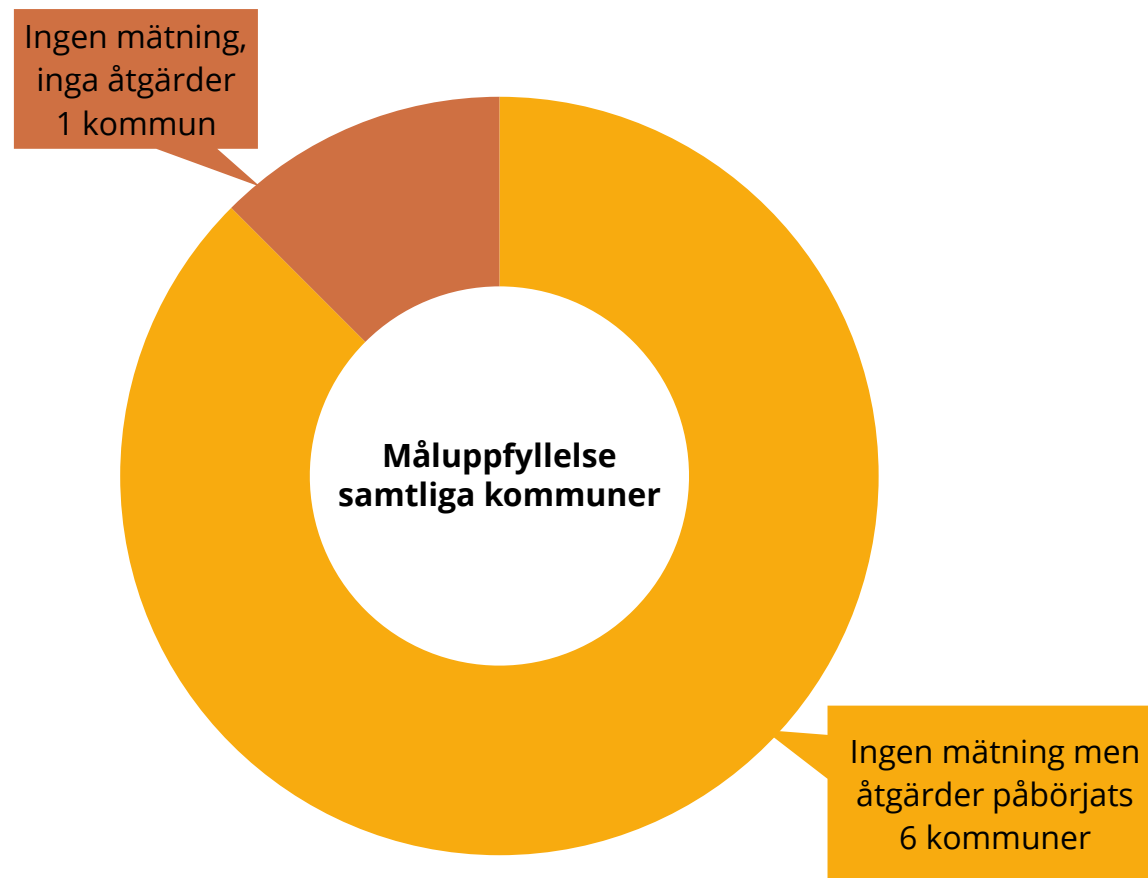
Mål 2.1

Konsumtionen av engångsartiklar i kommunens verksamheter ska minska jämfört med år 2022

Ingen kommun har genomfört mätning av mål 2.1, trots att gemensam vägledning finns. Det upplevs svårt att få en samlad överblick över engångsartiklar i kommunens verksamheter. Flera kommuner har påbörjat åtgärder, men arbetet är fortfarande i ett tidigt skede.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- **Fem av kommunerna** har gått med i projektet Resurssmart kommun Sjuhärad som fokuserar på att minska engångsartiklar i kommunens verksamheter. Projektet startade 2025.
- **Herrljunga kommun** har infört rutiner för inköp av tvål och toalettpapper
- I **Svenljunga kommun** har engångshaklappar bytts mot tyghaklappar och plasttossor ersatts av tygtossor på äldreboenden.

Mål 2.2

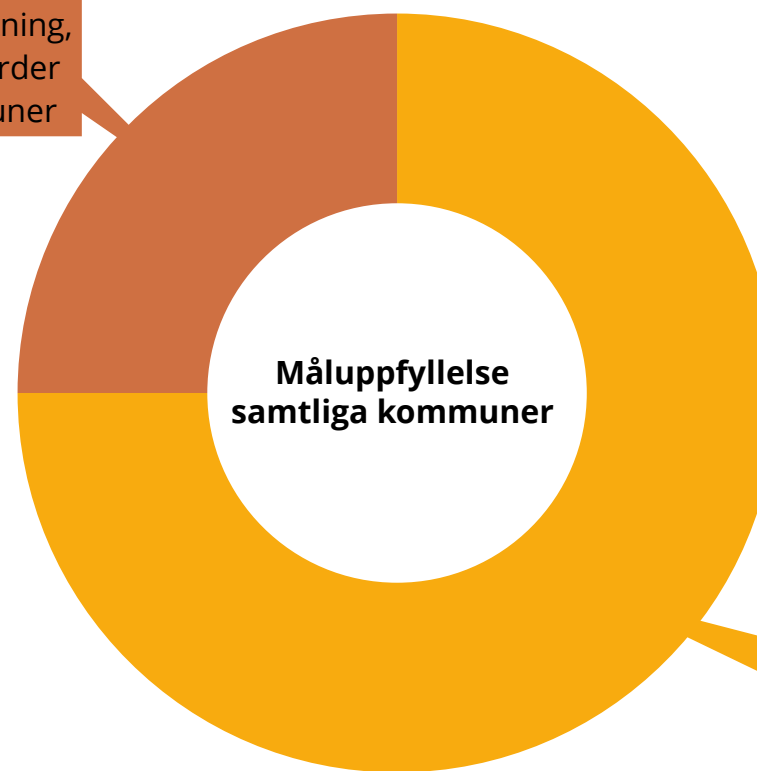
Livslängden på arbetskläder i kommunens verksamheter ska öka jämfört med år 2022

Kommunerna bedömer det som mycket svårt att hitta en rimlig metod för att sammanställa statistik kring livslängden på arbetskläder. Majoriteten av kommunerna har genomfört åtgärder eller påbörjat arbetet med målet. Dock kvarstår behovet av en tydligare definition av hur mycket andelen ska öka för respektive kommun för att målet ska anses uppfyllt.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- I **Bollebygds kommun** finns möjlighet till lagningstjänster via ramavtal.
- I **Tranemo kommun** främjar man återanvändning av kläder genom att sätta namnskyltar på plaggen.
- **Ulricehamns kommun** planerar att starta upp ett samverkansprojektet *Cirkulär textil och integration* som förhoppningsvis kan vara en del av att laga kläder för äldreomsorgen.

Ingen mätning,
inga åtgärder
2 kommuner

Ingen mätning
men åtgärder
påbörjats
6 kommuner

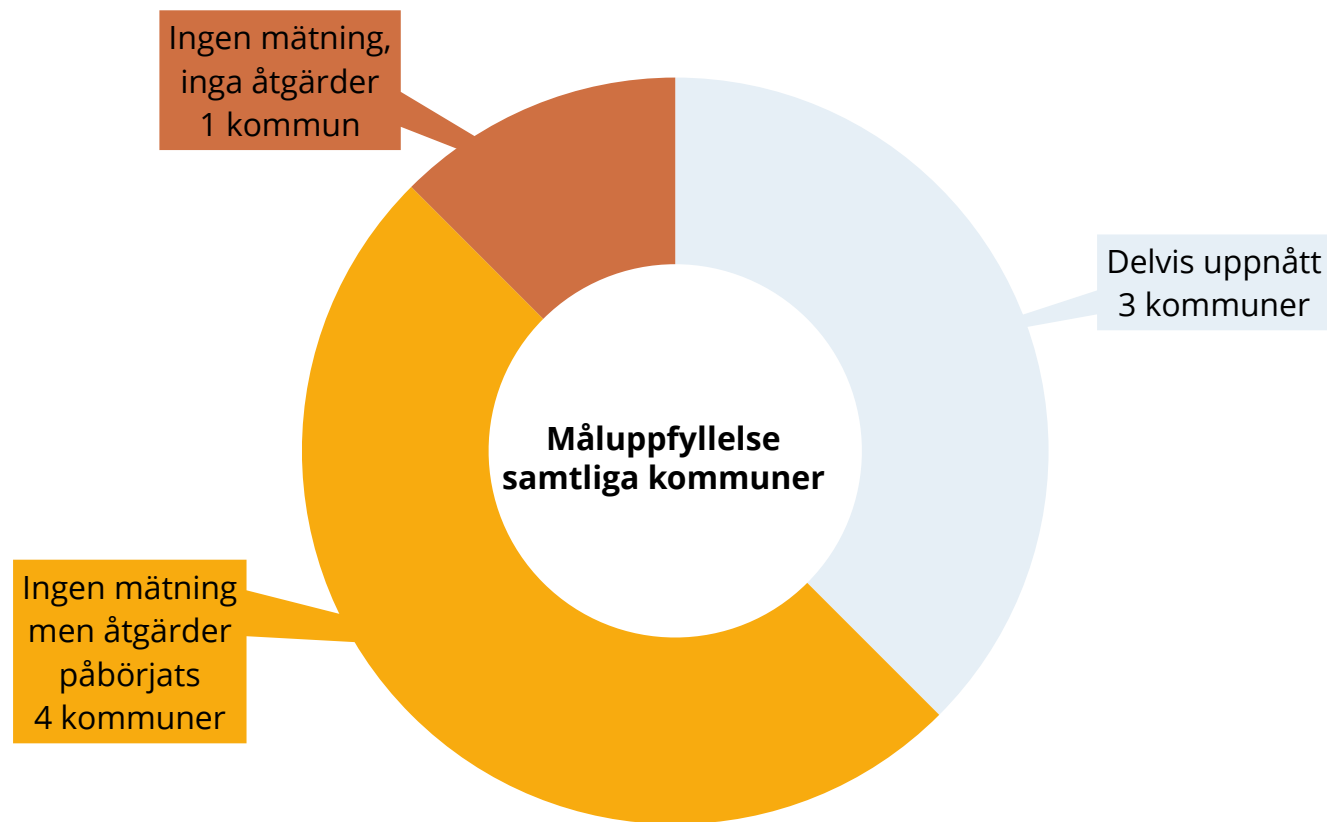
Mål 2.3

Invånarnas förståelse om kopplingen mellan konsumtionsbeteende, avfallsmängder och miljöpåverkan ska öka jämfört med år 2023

Under 2024 genomfördes en gemensam enkät för alla kommuner som fungerar som nollmätning. Nästa enkät planeras till 2027. Andra indikatorer kan delvis visa hur kommunerna når målet. Fler kommuner vidtar åtgärder och främjar förebyggande arbete genom att underlätta lån och delning av produkter.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- **Vårgårda kommun** möjliggör för kommuninvånare att låna idrottsutrustning genom Piffelskåp och Vårgårda Bostäder lånar ut verktygsväska.
- I **Bollebygds kommun** har återbruksverksamhet startats på återvinningscentralen.
- **Marks kommun** har genomfört Hållbarhetsveckan med aktiviteter för både tjänstepersoner och kommuninvånare.

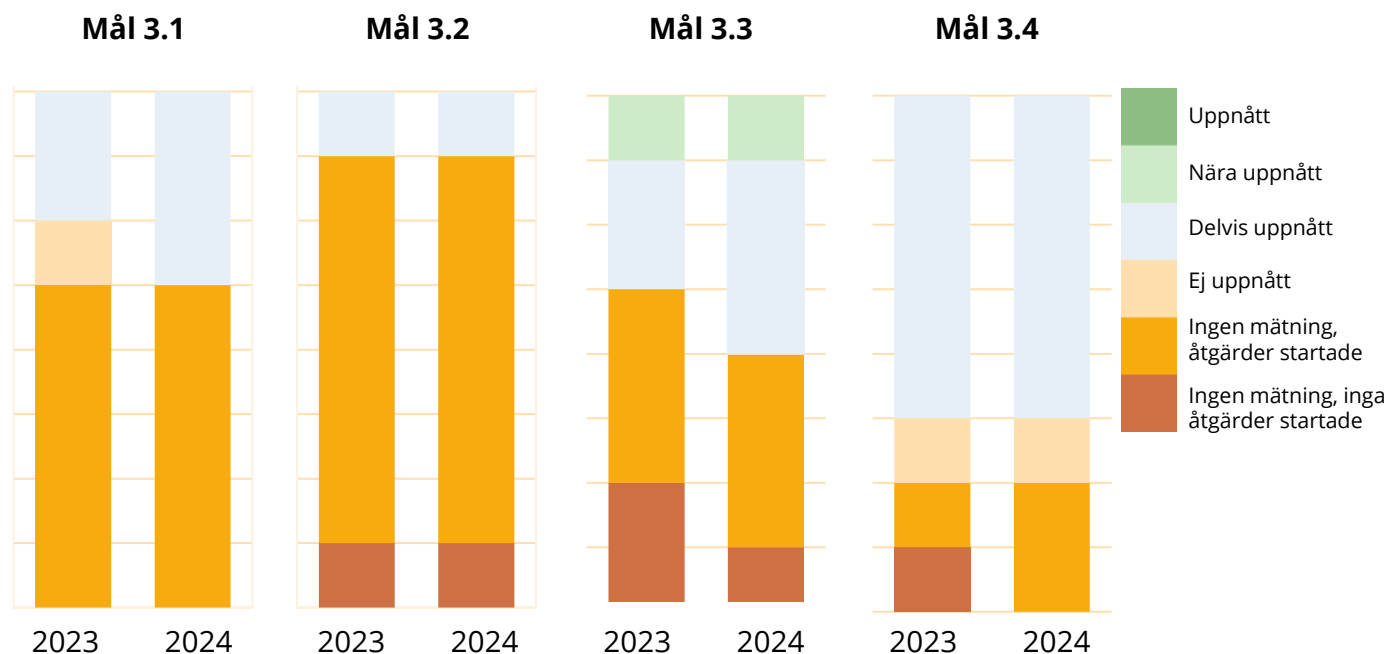
Målområde 3: Använd de resurser vi har

Reflektioner och rekommendationer

Utvecklingen inom området går stadigt framåt, men flera kommuner upplever att vissa mål är svåra att mäta. Återbruk används i allt större utsträckning inom både inredning och byggnation och några kommuner har infört rutiner för hur detta ska hanteras. Samtidigt saknas ofta tillförlitlig data, vilket försvårar uppföljningen. För att få en tydligare bild av nuläget rekommenderas kommunerna att analysera mängden cirkulerat material i byggprojekt och möbler i relation till nyinköp.

På delregional nivå har dessutom olika samverkans- och fördjupningsprojekt inletts, vilket stärker kommunernas tillgång till expertis och kompetens inom området.

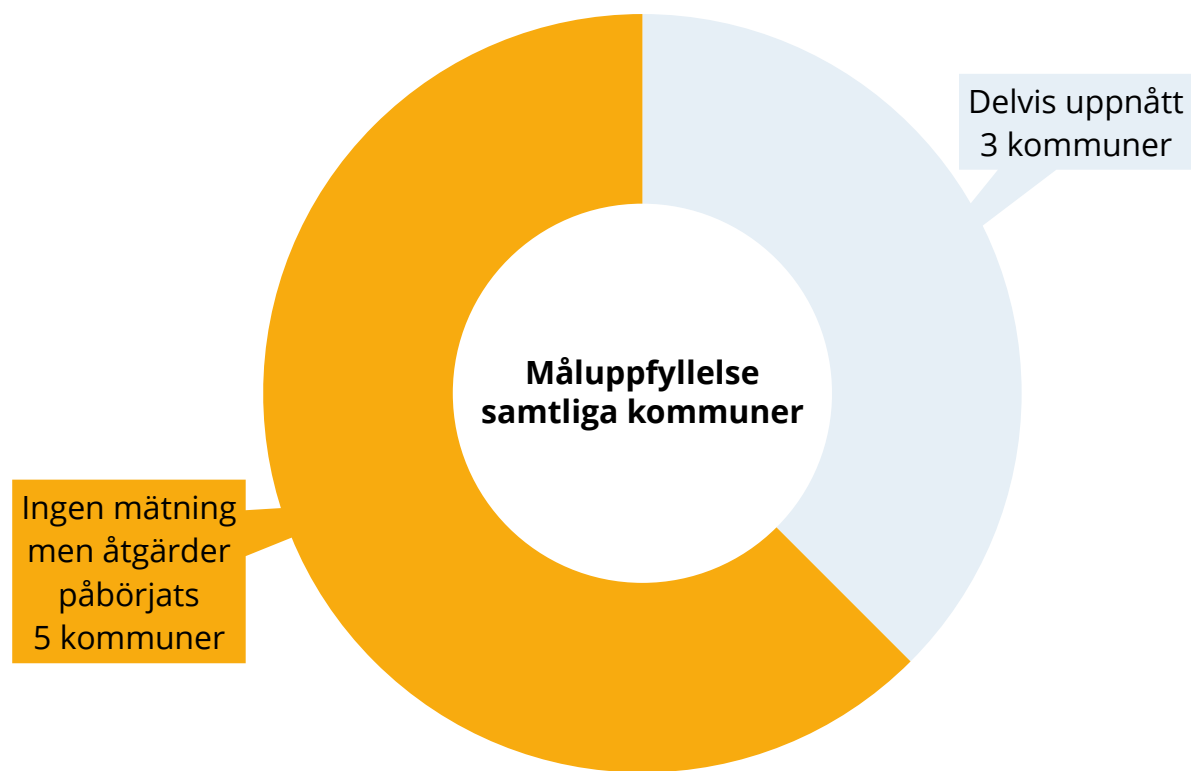
Mål 3.1

Andel möbel- och textilinköp i kommunens verksamheter som är återbrukat ska öka jämfört med år 2022

Alla kommuner anger att de arbetar med åtgärder inom målet. Majoriteten har ett system för internt möbelåterbruk men vet inte alltid hur mycket det används. Dock har få kommuner jämfört andel nyinköp av möbler mot andel cirkulerade möbler. Under 2024 genomförde Boråsregionen en tematräff om cirkulära möbler med samtliga kommuner inbjudna och ett arbete startades med att ta fram en guide för återbruk av möbler inom och mellan kommuner.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- **Marks kommun** för statistik på hur många klädesplagg som är reparerade och hur många som cirkulerade, samt antal möbler.
- **Herrljunga kommun** har en struktur och organisation för hur man arbetar med cirkulära möbler där arbetsmarknadsenheten är engagerad.

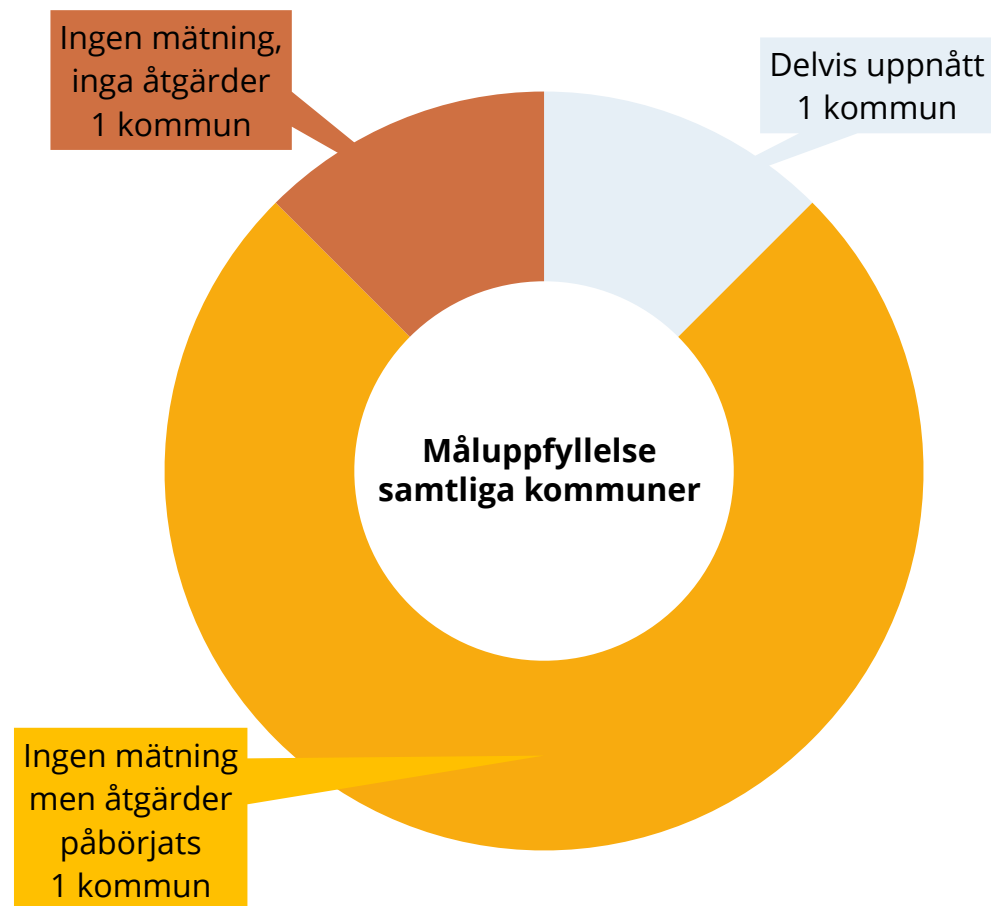
Mål 3.2

Återanvändningen eller återvinningen av bygg- och rivningsmaterial inklusive massor från kommunala bygg-, mark- och anläggningsprojekt ska öka jämfört år 2022

Få av kommunerna har påbörjat mätning men alla utom en kommun genomför åtgärder inom detta mål.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- I **Marks kommun** har lokalförsörjning sedan 2023 en rutin för återanvändning av material i byggprocesser som inkluderar nybyggnation/ombyggnation, underhåll och rivning.
- **Borås Stad** har återbrukat f.d. grund vid byggnation av Erikslundsskolan.
- I **Ulricehamns kommun** har Stubo det gångna året återbrukat stora mängder byggmaterial. Lokala föreningar, klubbar och privatpersoner har hämtat ca 150 saker från rivningen av kvarteret Stockrosvägen. Jämfört med nyinköp har återbruket bidragit till en minskning med 14,25 ton CO₂e.

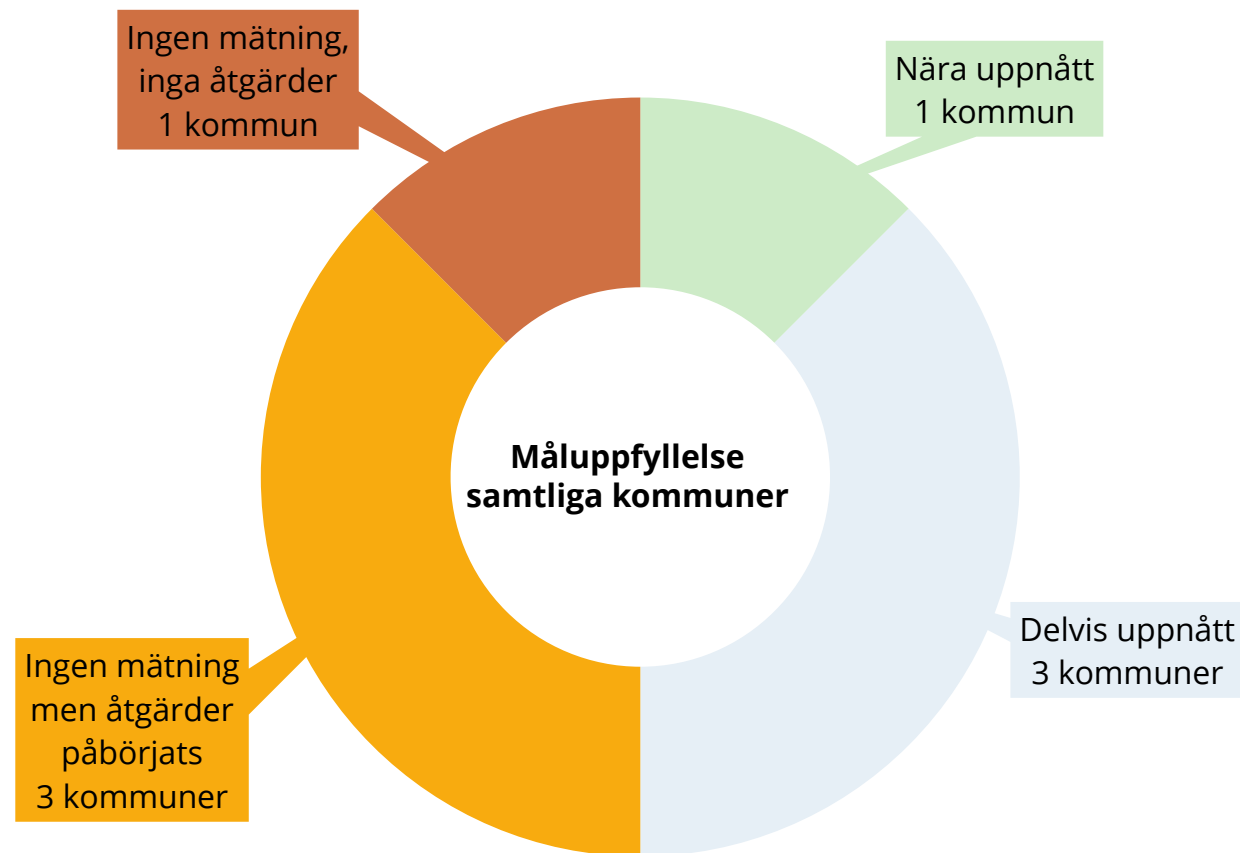
Mål 3.3

Livslängden på elektronik i kommunens verksamheter ska öka jämfört med år 2022

Majoriteten av kommunerna har påbörjat åtgärder inom målet och tre av kommunerna har sammanställt statistik kring livslängden på elektronik. Under hösten 2024 höll Boråsregionen en tematräff om livslängd på elektronik där samtliga kommuner bjöds in.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- **Borås Stad** leasar ut mobiltelefoner under tre år, jämfört med två år som det var tidigare.
- **Herrljunga kommun** har under 2024 intensifierat arbetet med att återbruka och återvinna surfplattor genom att genomföra inventeringar och tillse att utrustning som inte används skickas i väg till part som återbrukar eller återvinner utrustning.
- **Tranemo kommun och Ulricehamn kommun** har samverkat för att återbruka digitala lås.

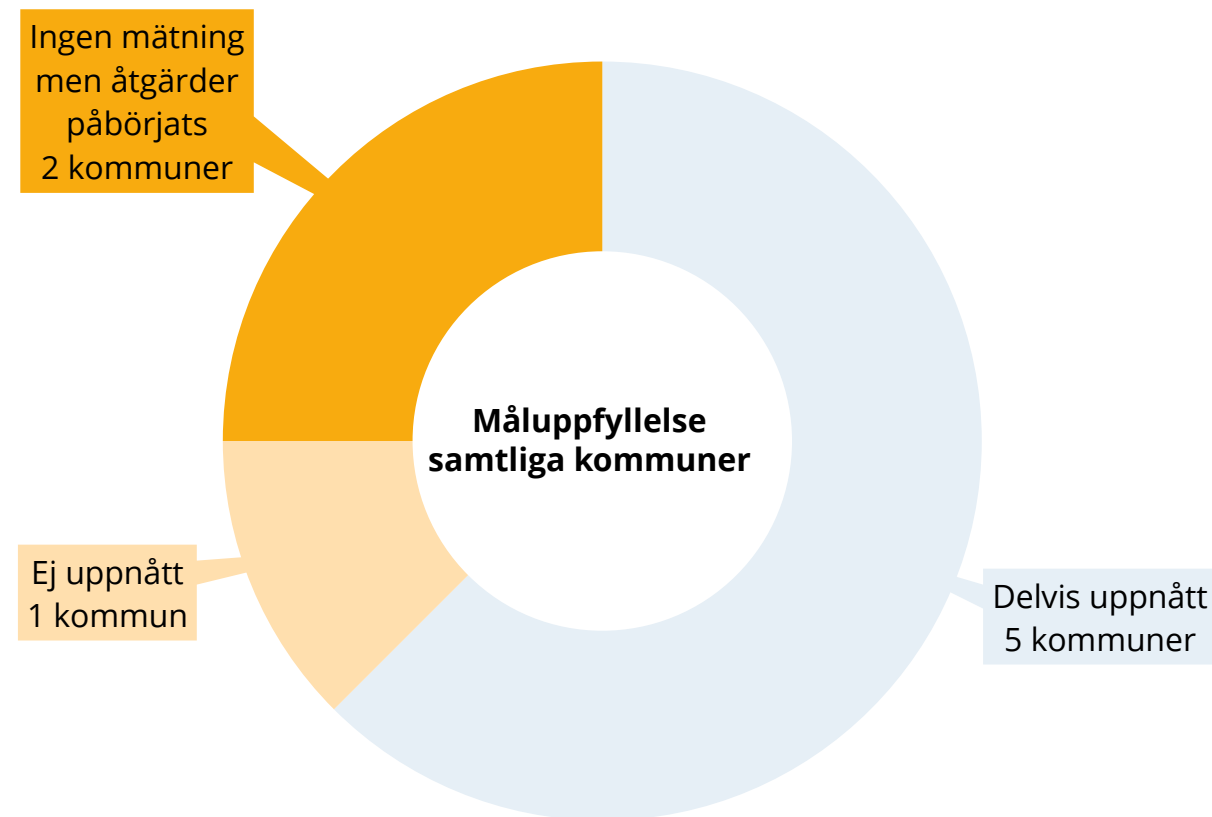
Mål 3.4

Invånarna ska ha möjlighet till enkel och tillgänglig återanvändning av produkter

Under 2024 genomfördes en gemensam enkät för alla kommuner som fungerar som nollmätning. Nästa enkät planeras till 2027. Andra indikatorer kan delvis visa hur kommunerna når målet.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- **Marks kommun** har en återbrukscontainer på sin återvinningscentral.
- I **Tranemo kommun** har ett nytt återbrukshus byggts på återvinningscentralen, byggnationen har dock medfört att mottagningen för återbruk varit stängd under den senare delen av 2024.
- I **Ulricehamns kommun** har Stubo satsat på nytt projekt med återbruksrum för hyresgäster.
- I **Bollebygds kommun** har ett Fritidsbiblioteket startat med utlåning av fritidsprylar.

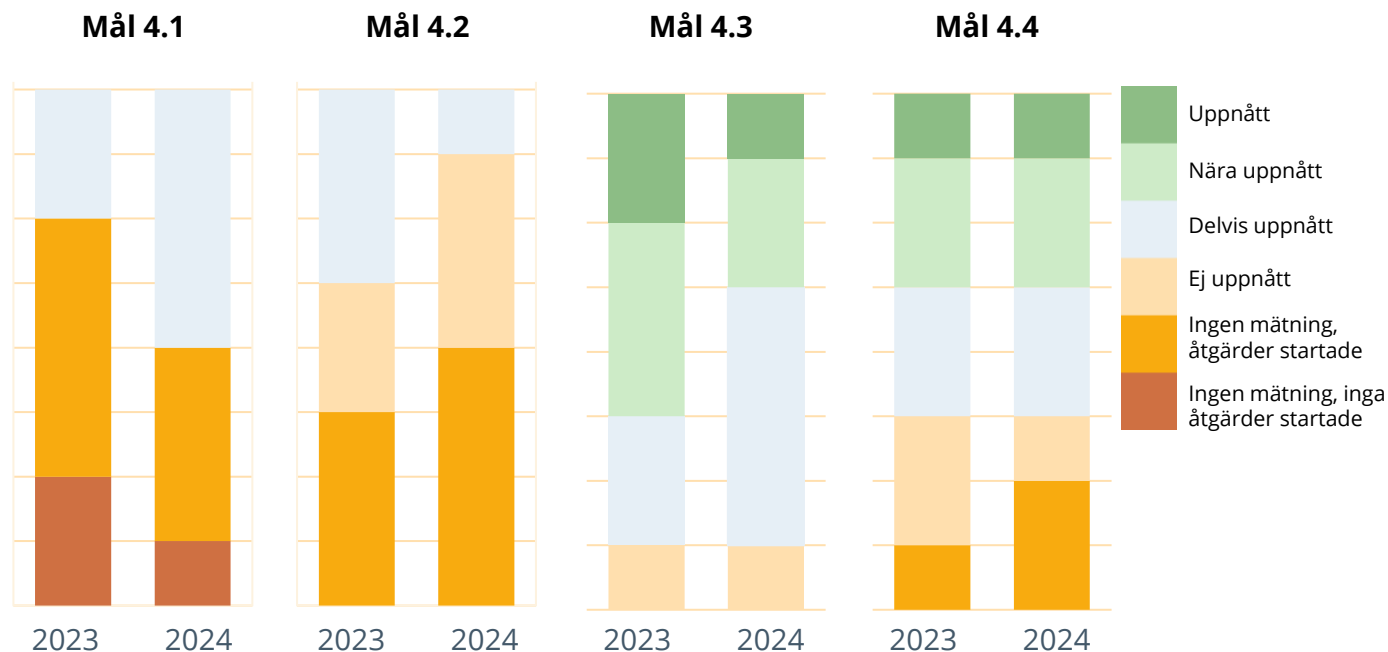

Målområde 4: Sortera mera

Reflektioner och rekommendationer

Inom målområde 4 förväntas lagstiftningen driva utvecklingen under de kommande åren. Den gemensamma upphandlingen av fyrfackskärl för sju kommuner skapar förutsättningar för samordnade insatser framåt. Arbetet med källsortering i kommunernas egna verksamheter enligt mål 4.1 är fortsatt utmanande för de flesta kommuner. Det rekommenderas därför att kommunerna tar tillvara de stödinsatser som projektet Resurssmart kommun Sjuhärad kommer att erbjuda inom mål 4.1 från 2025 och tre år framåt.

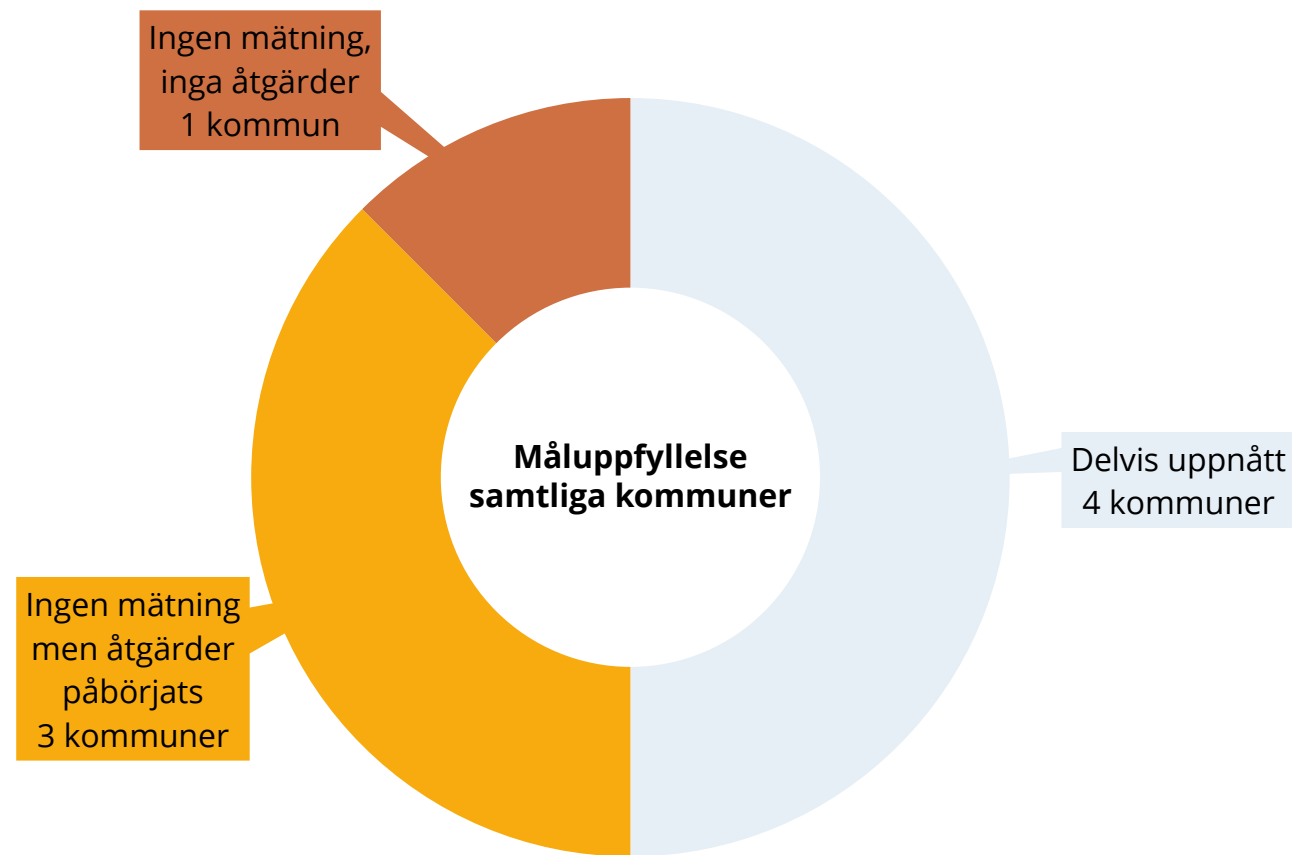
Mål 4.1

Alla kommunala verksamheter och dess anställda ska ha möjlighet att enkelt och nära kunna sortera ut sitt avfall

Hälften av kommunerna har kartlagt möjlighet till källsortering i kommunala verksamheter. Vissa kommuner har påbörjat arbetet med införandet av sorteringsmöjligheter och att fasa ut kontorens sopkorgar för restavfall på kontor för att öka källsorteringen. Det har framkommit att en utmaning är tydlighet gällande vem i kommunen som kan bistå verksamheter med stöd för att införa källsortering i sina fastigheter.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- I **Borås Stad** är målet med i stadens miljöledningssystem och servicekontoret har skaffat sorteringsmöbler.
- **Vårgårda kommun** har sorteringsmöbler i personalrum och på ytterligare platser i kommunhuset.
- **Fem av kommunerna** har gått med i projektet Resurssmart kommun Sjuhärad som fokuserar på att öka källsortering i kommunens verksamheter. Projektet startade 2025.

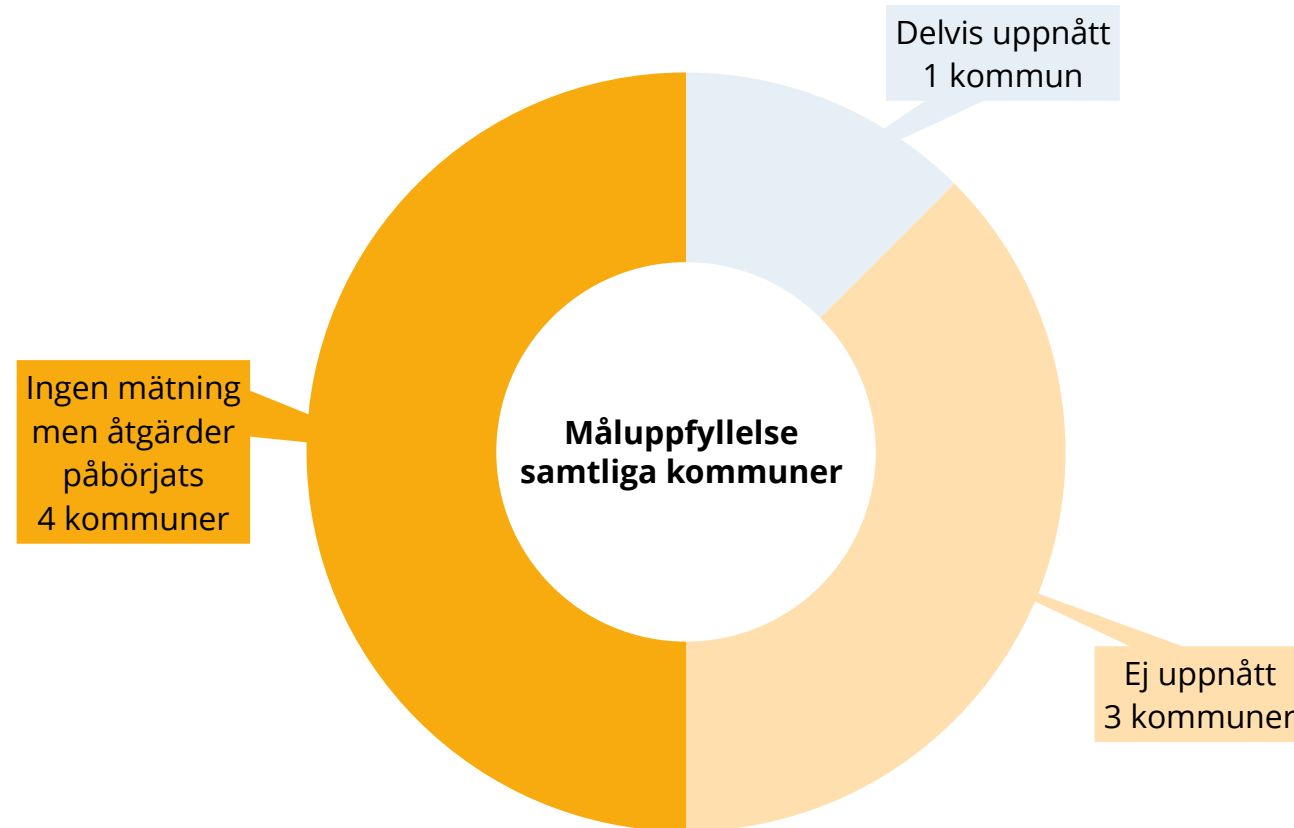
Mål 4.2

Andelen felsorterat i restavfallet ska minska med 50 % jämfört med år 2021

Detta mål mäts regelbundet hos kommunerna via plockanalyser med olika intervall. De flesta kommuner har ett nollvärde men hälften har ännu inte gjort en uppföljande mätning att jämföra mot. Alla kommunerna arbetar med att införa fastighetsnära insamling.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- I **Svenljunga kommun** har bostadsbolaget infört avfallssortering enligt fyrfacksmetoden till majoriteten av sina lägenheter.
- **Vårgårda kommun** har genomfört informationsinsatser.
- I **Borås Stad** blev förpackningsinsamling för villor klart under 2023 och påbörjades för lägenheter under 2024.

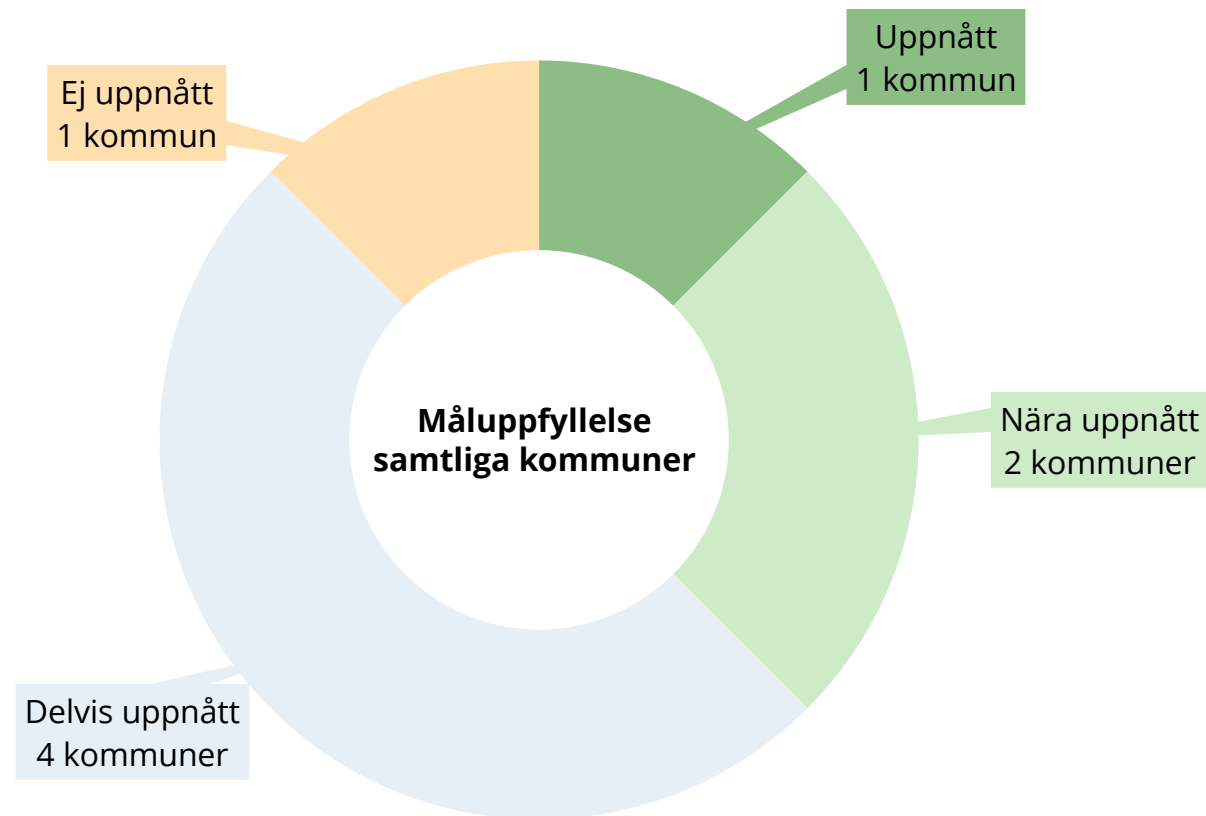
Mål 4.3

Mängd avfall från ÅVC som behandlas med förbränning och deponering ska minska jämfört med år 2021

Detta mål mäts regelbundet hos kommunerna. Alla kommuner arbetar systematiskt med målet, till exempel genom att förbättra återvinningscentralernas sorteringsmöjligheter och byta ut till det nationella skyltsystemet. Under 2024 startade avfallsnätverket ett arbete för att möjliggöra för fler invånare att lämna avfall på grannkommunens ÅVC.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- I **Bollebygds kommun** har fraktionen deponi avvecklats till förmån för hårdplast på ÅVC.
- I **Ulricehamns kommun** arbetas ständigt med att avfall som lämnas på ÅVC ska sorteras för att minska mängden med brännbart avfall.
- I **Vårgårda kommun** finns sorteringshjälp på ÅVC.

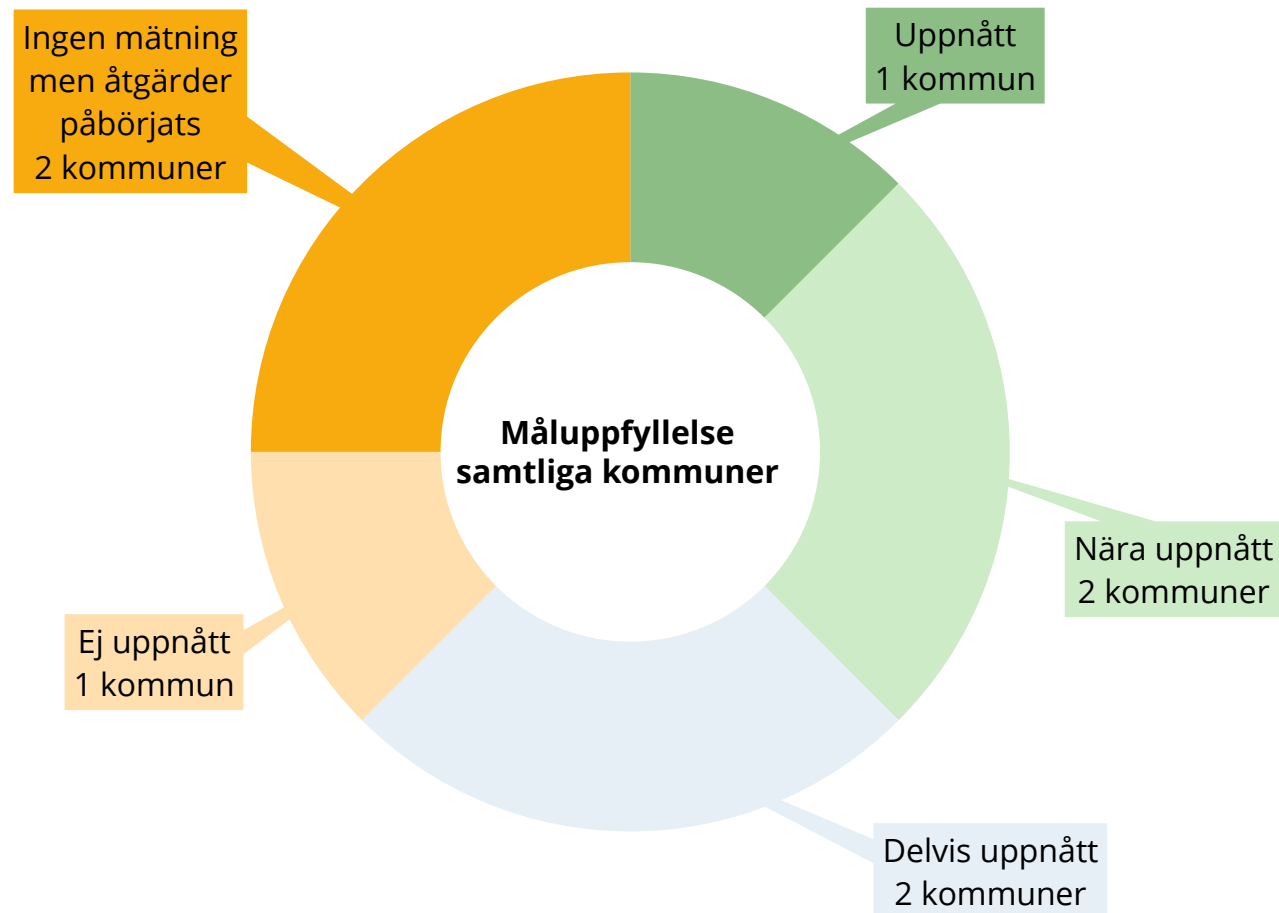
Mål 4.4

Andel hållbara och effektiva avfallstransporter i kommunens regi ska öka jämfört med år 2021

Detta mål mäts regelbundet hos nästan alla kommuner. Flera av kommunerna har redan delvis hållbara transporter och en gemensam upphandling för sju av kommunerna driver på utvecklingen framöver. Några av kommunerna arbetar för att ytterligare öka hållbarheten eller effektivisera avfallstransporter.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- I **Borås Stad** finns sensorer på tidnings- och metallcontainrar på ÅVC och testas på glas. Optimering av rutter för insamling har gjorts under 2024.
- I **Ulricehamns kommun** samlas pappers- och plastförpackningar i komprimatorer på ÅVC, vilket leder till färre transporter vid tömningar.
- I **Vårgårda kommun** är gasbilar krav gällande insamling av mat- och rest samt slam.

Målområde 5: Fimpa skräpet

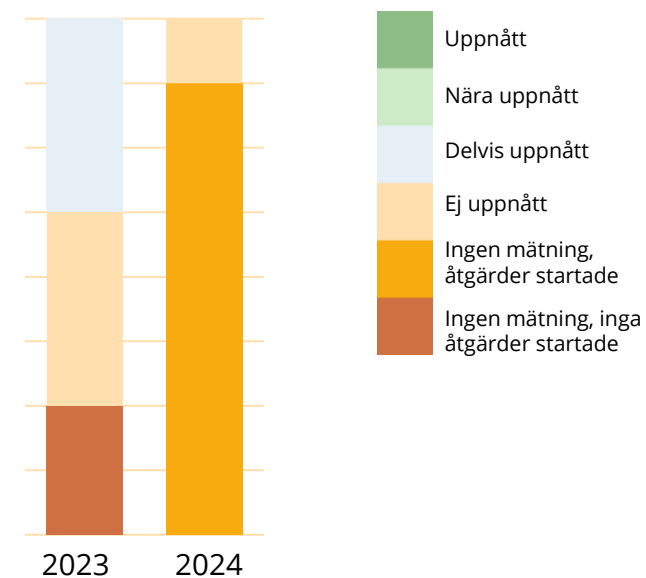

Reflektioner och rekommendationer

Kommunerna har svårt att upprätthålla rutiner för skräpmätningar, vilket försvårar bedömningen av åtgärdernas effekt. Det rekommenderas därför att ansvarsfördelning och mätrutiner tydliggörs.

För att delregionalt nå målen inom målområde 5 är stöd i mätmetoder samt löpande inspiration och omvärldsbevakning av stor betydelse.

Mål 5.1

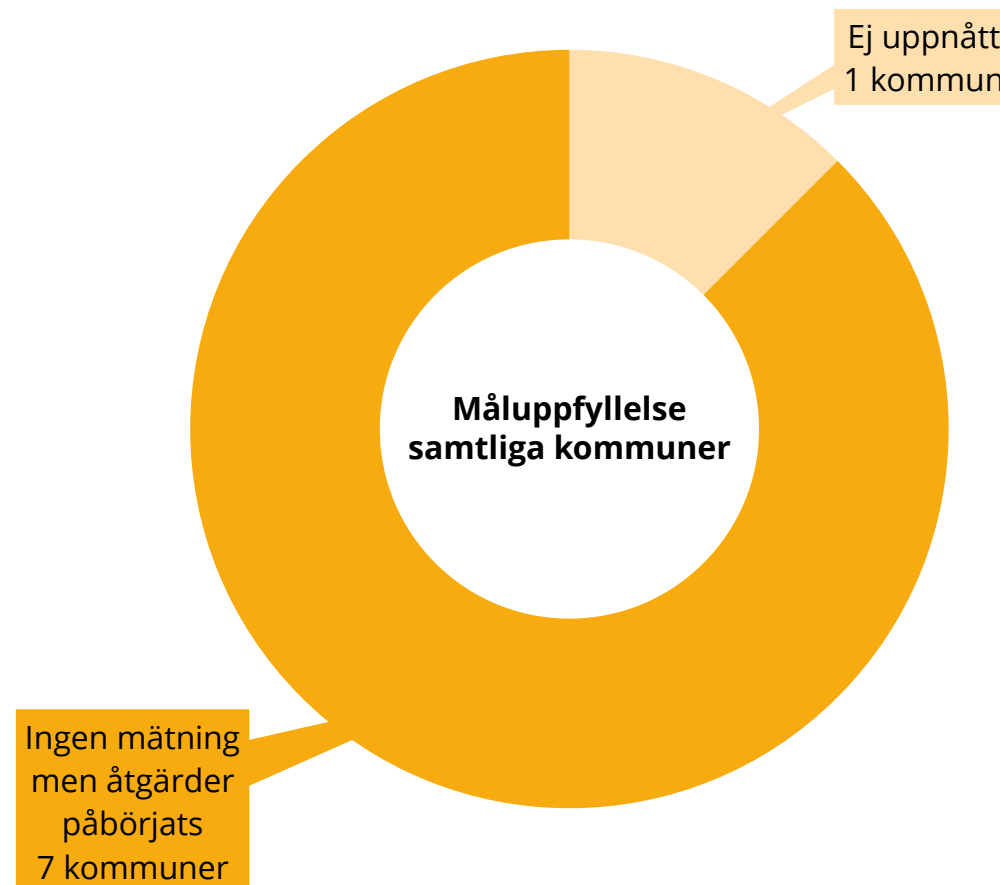
Mål 5.1

Nedskräpning ska minska med 50 % jämfört med år 2022

Majoriteten av kommunerna har under året haft svårigheter att tillsätta resurser för en skräpmätning. Alla kommuner anger att de arbetat med åtgärder under 2024.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- **Samtliga kommuner** genomförde den gemensamma kommunikationskampanjen Mythbuting Mondays med syfte att minska nedskräpning.
- **Bollebygds kommun** har samarrangerat skräpplockardag tillsammans med Naturskyddsföreningen.
- I **Borås Stad** har informationsinsatser utförts. Tex "Här börjar viskan" klistermärken.
- I **Svenljunga** har förskolor i kommunen arbetat med "Sopsamlarmonster", och år 2024 arbetade förskolorna med skräpplockardagar.

Målområde 6: Planera in plats för avfallet

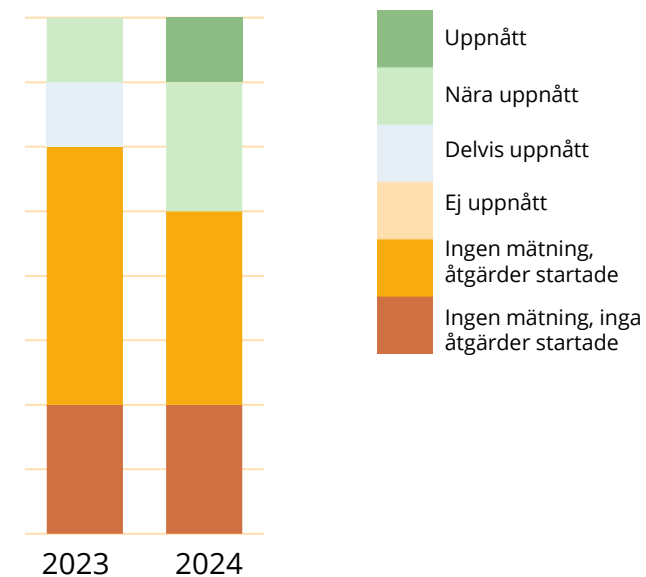

Reflektioner och rekommendationer

Kommande lagstiftning driver utvecklingen inom detta målområde. Nya tjänster ger kommuninvånare bättre möjligheter att sortera förpackningar nära hemmet. I kommunerna är det fortsatt viktigt att skapa forum för dialog mellan samhällsplanerare och avfallsenheten.

För att delregionalt nå målen inom målområde 6 rekommenderas ett ökat fokus på samverkan med relevanta aktörer för att möjliggöra platser för delande och återbruk av material och prylar för allmänheten.

Mål 6.1

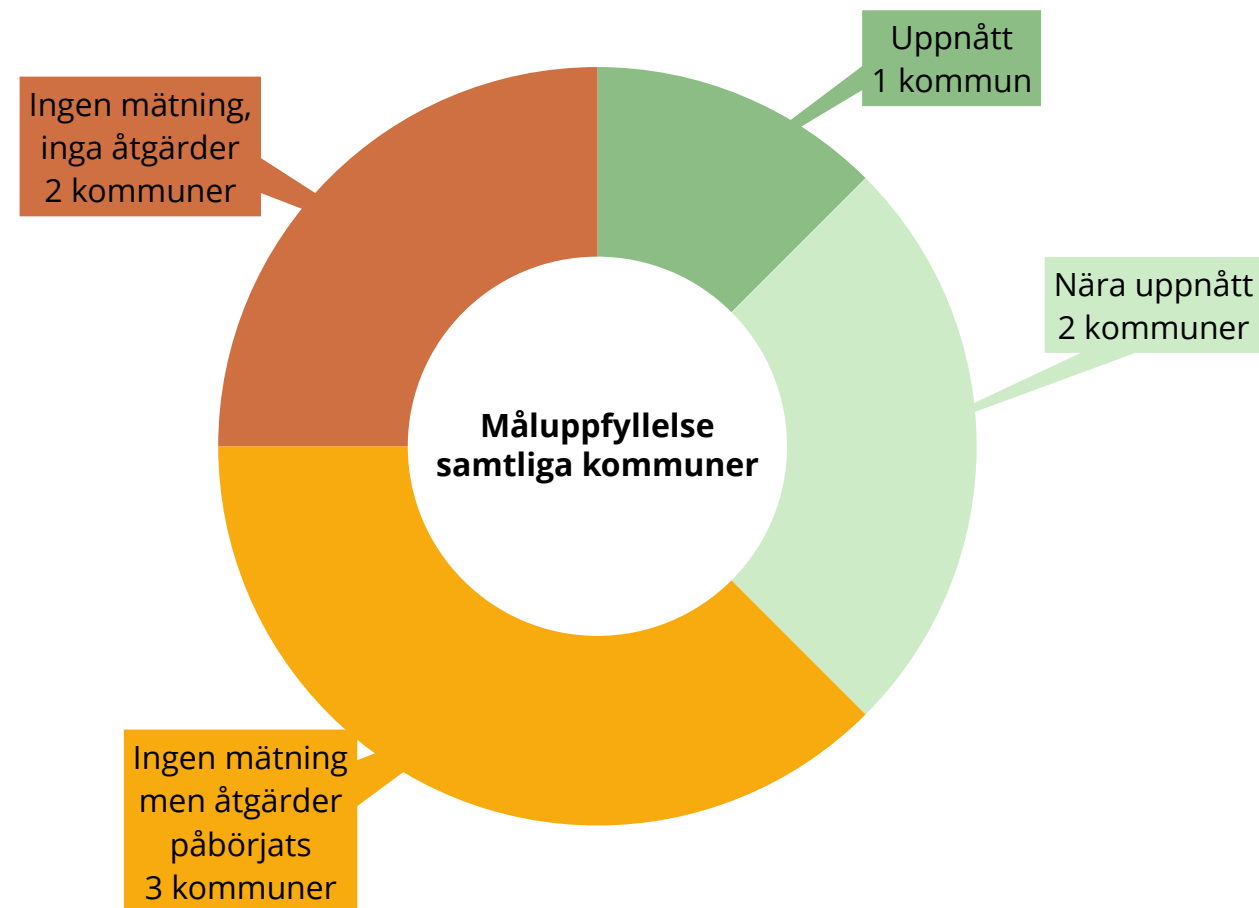
Mål 6.1

Små och stora anordningar för återbruk, återvinnings och avfallshantering ska lokaliseras i strategiska lägen så att de är enkla att använda ur både brukar- och insamlingsynpunkt.

Majoriteten av kommunerna har påbörjat åtgärder för att nå detta mål. Några kommuner uppger att de har aktiv samverkan i samhällsbyggnadsprocessen. Flera av kommunerna arbetar för att erbjuda återbruk på återvinningscentralerna.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- **Svenljunga kommun** har gått med i projektet SorTex för att öka insamling av textilavfall, dvs öka utsorteringen av textil och få till en bättre återvinning.
- I **Tranemo kommun** finns avfallshanteringen som ställningstagande i nya översiktsplanen.
- I **Ulricehamns kommun** uppför Ulricehamn AB en ny byggnad för Ge och Ta på återvinningscentralen.
- I **Borås Stad** har en Ge och Ta yta på Fristad återvinningscentral upprättats av Borås Energi och Miljö.

SLUTSATS OCH REFLEKTION

Hur går det i arbetet mot en cirkulär och hållbar framtid?

Trots att det finns utmaningar med att mäta flertalet av målen visar uppföljningen att åtgärderna blir allt fler och att kommunerna tar steg framåt. Allt fler tjänstepersoner engageras i kommunerna och nya samarbeten tar ständigt form. Utvecklingsprojekt ger extra skjuts i vissa mål och kan hjälpa till att skapa resurser och fokus. Avfallsplanen sträcker sig till 2030 och snart har halva tiden gått för implementering. I arbetet hittills har följande lärdomar blivit allt tydligare:

- Tydlig ansvarsfördelning inom kommunen är avgörande för att komma vidare, vilket flera kommuner lyfter som en nyckelfaktor.
- För att öka takten kan kommunerna integrera avfallsplanens mål i sin ordinarie verksamhetsplanering eller i årliga handlingsplaner med konkreta aktiviteter. Det kan också handla om att integrera målen i avfallsplanen i större omfattande mål eller hållbarhetsprogram.
- En god dialog och samarbete mellan tjänstepersoner, ledning och politik är avgörande för att målen i avfallsplanen ska nås.
- Det ska vara lätt att göra rätt. De flesta tjänstepersoner har inte detaljkunskap gällande cirkularitet och hållbar resurshantering. Kommunerna kan underlätta för sina medarbetare att bidra till måluppfyllelse genom att säkerställa att det finns rutiner och policies, fysisk struktur och digitala verktyg som bidrar till mer cirkulära val och hållbar resurshantering.
- Inköp och upphandling är kraftiga verktyg där kommunerna kan göra stor skillnad. Det är viktigt att kompetensutveckla alla inom kommunen i cirkulära inköp och upphandlingar.
- Det är viktigt att kommunen är ett gott föredöme, exempelvis inom cirkulär inredning, minskandet av engångsartiklar, källsortering i kommunal verksamhet med mera.

SLUTSATS OCH REFLEKTION

- Tjänstepersoner efterfrågar möjligheter till samverkan och utbyte med kollegor i liknande roller. Genom de gemensamma samverkansplattformar som etablerats kan dessa grupper dela erfarenheter, lyfta framgångar och diskutera idéer, vilket stärker deras arbete och bidrar till ökad energi och inspiration.
- Ibland uppstår konflikt mellan målen i avfallsplanen och andra mål inom kommunen. Då är det viktigt att reda i målkonflikten för att möjliggöra en väg framåt.
- Avslutningsvis är det viktigt att uppmärksamma alla personer som bidrar till målen i avfallsplanen. Många engagerar sig starkt och sprider sitt engagemang vidare. Dessa personer bör ges extra stöd i sitt arbete och få tydlig återkoppling om att deras insatser är värdefulla.

